

PROLETAREC

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

STEV.—NO. 1151

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 3. OKTOBRA (OCTOBER 3, 1929)

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

Drugi najstarejši

jugoslovanski
socialistični list

LETO—VOL. XXIV.

NEVIDNA VLADA VINTRIGAH PROTIV MIRU

PATRIOTIZEM MILITARISTOV JE ZAPADEN V PRIVATNIH INTERESIH

Cetrt milijona dolarjev "plače" za "delo" proti prijateljskemu sporazumu med Anglijo in Zedinjimi državami

Angleška delavska vlada prekrizala račune militarističnim interesom na obeh straneh

Kadar poštejo velike korporacije na kako mednarodno konferenco državnikov svojega agenta in mu plačajo pol milijona dolarjev, je jasno, da bo dotičnik delal za interes svojih gospodarjev. Takih agentov je mnogo na vseh zborovanih diplomatov. Delnico skrito, za kulismi, toda s tolikšnim uspehom, da je le malokatero posvetovanje reprezentantov vlad resnično uspešno, če ima namen koristiti splošnosti.

William B. Shearer je bil 1. 1927 "opazovalec" konferenc za omejitev navalizma v Ženevi, na kateri so bile zastopane Zedinjene države, Anglija, Francija, Japonska in Italija. V poštov stari razgovorih za omejitev oboroževanja na morju prišla pred vsem prva dve, kajti vojne mornarice vseh so daleč zadaj.

V interesu ljudstva Zedinjenih držav in Velike Britanije je, da se milijarde, ki se jih troši za navalizem in s tem za pripravljanje na vojno, porabi v koristne sruhe. Ampak kar je ljudski interes, ni tudi interes velikih ladjevinskih kartelov ter jeklarskega trusta. Tri velike ameriške ladjevinske korporacije so imenovanega leta najele "večerka" Shearerja ter so ga poslale v Ženevo, da jim "poroča" o razvoju konference. Dale so mu na razpolago tisoče dolarjev, in so mu poleg tega še obljubile izplačati po konferenci cetrt milijona dolarjev plač. Čemu tolksina "plača" za teden ali dva dela, oziroma opazovanja?

Ta Shearer je bil na konferenci mornaričnih velesil zli duh, ki se je na vso moč trudil, da jo razbije, oziroma ji onemogoči uspeh. Kapitalistični listi v tej deželi so od svojih ženevskih reporterjev dobivali džingotska poročila, kako hočejo pretkani angleški admiralni in državniki ukaniti Zedinjene države ter jih pripraviti na sprejem dogovora, s katerim bi morale svojo vojno floto zmatrati, prenhati z gradnjo novih vojnih ladij, medtem ko bi velikost angleške vojne mornarice ostala praktično skorod nedotaknjena in tudi ladji v gradnji ne bi zavrgla. Dotična poročila so bila skrajno hujskajoča in so povzročila naraščanje napetosti med Zedinjenimi državami in Veliko Britanijo.

Nedavno je prišlo na dan, da so bili poročevalci kupljeni, in da je to propagando organizirali W. B. Shearer. Pridobil je tudi na svojo stran ameriške admirale in druge takozvane mornarične večake, ki jih je imela ameriška komisija s seboj. Prirejal jim je sijajne pojedine, gostil je reporterje in tudi diplome ter "mornarični eksperti" so bili dostikrat njegovi gostje. Angleška delegacija se je proti zavrnemu Shearerjevu delovanju pritožila ameriški delegaciji, toda reporterji so to pod njegovim zakulisnim vodstvom izrabili za nove napade proti Angliji. Konf-

Mac Donald dospel v Zedinjene države

Zgodovinska važnost njegovega poseta

MacDonald v Zedinjenih državah.

Premier Ramsay MacDonald je dospel v Zedinjene države, da konferira s predsednikom Hooverjem v prid dogovora za prenehanje oboroževanja na morju. Delavska stranka Anglije je v volilni kampanji med drugim obljubovala delovati za svetovni mir. Obljubo je čestno izpolnjuje. V Ženevi je MacDonald brez ovinkov povedal državnikom, da Anglija resno misli s svojimi predlogi za razorožitev. Svojega govora ni zavijal v vlijadne fraze. Enako je takoj po nastopu vlade izjavil, da Anglija ne iše navava.

Shearer toži tri velike ameriške ladjevinske kompanije, katerej je služil, za cetrt milijona dolarjev na plači, katero so mu obljubile, ali mu jo še niso izplačale. Vzrok tej "netočnosti" je bilo baje naraščanje moći delavske stranke v Angliji. Ko hitro je prišla na površje, se je izkazalo, da je bilo delo ameriških profitarskih interesov neuspešno. MacDonald je pokazal takoj od začetka, da misli resno na razroževanje, in če se bi Hooverjeva administracija obotavljala, bi MacDonald spravil na dan intrige, ki so v sramoto tej deželi. Toda kar ni storil MacDonald, je napravil Shearer sam s tem, da je vložil tožbo za zaostalo plačo. In treba je bilo pojasnit, čemu so mu hotele plačati kar cetrt milijon dolarjev za tako kratko dobo "dela". Kmalu je postalno jasno. Ameriška vlada je prišla v skrajno neprijeten položaj, pa je moral nekaj storiti, da se opere. Hoover je odredil preiskavo, in senat preiskuje. Navalisti kričejo, da starci navadi, za njimi pa so velike korporacije, ki hočejo profit. Več vojnih ladij—več profita! Velike mornarice povečavajo nevarnost vojne, v vojni pa so profitti neizmerni, kar dokazuje prošla svetovna vojna.

Socialisti v svojih listih, knjigah, na shodih itd. že leta in leta dokazujojo, da se navdušujejo za "obrambo", velike armade in velike vojne mornarice pod krinko patriotske pred vsem profitarje, ki so brez vesti. V interesu svoje deparne mošnje so vsak čas pripravljeni vreči milijone ljudi v klanje, samo da se njim dvigujo profitti.

Velike mornarice povečavajo nevarnost vojne, v vojni pa so profitti neizmerni, kar dokazuje prošla svetovna vojna. Socialisti tekmje z Zedinjenimi državami, pač pa sporazum. In ni ostalo samo pri besedah, nego je takoj prišel na dan s predlogi, da se je moral Hoover dobro pozuriti, gko ni hotel dopustiti vtiša, da prihaja vsa iniciativa od MacDonalda.

MacDonald so sprejeli v tej deželi tisoči zavestjo, da reprezentira mogočno angleško delavsko gibanje in ob enem Veliko Britanijo v smislu programa delavske stranke. Mnoge organizacije ga vabijo, da bi govoril na njihovih zborovanjih, a se bo odzval le nekaterim. Njegova glavna misija je, da doseže s to deželo sporazum, ki bo pripomogel k razvijanju prijateljskih odnosa in s tem vplival ugodno na nadaljnje akcije za razorjevanje.

Uredniki zagotavljajo predsednika o prosperiteti.

Trideset urednikov strokovnih trgovskih listov je ob prilici svoje konference v Washingtonu obiskalo predsednika Hooverja ter mu zagotovili, da je trgovina in industrija v polnem zamahu in da je prosperiteta vsepovsod vidna.

Najbolj vidna je seveda v blagajnah korporacij, katerim omenjeni listi služijo.

SEZONA POTOVANJA PRI KRAJU.

Potovanje Amerikanec v Evropo, večinoma za zabavo, se veča od leta do leta. Parniki prihajajo v povratne luke napopoljni z njimi. Dne 23. septembra je prišlo v newyorski pristan iz Evrope 11,000 Amerikanec na enajstih ladjah, ali največ v enem dnevu tekmo tega leta.

V PRIHODNJI STEVILKI
Rosnem in pametnim za smeh in kratek čas.

NOVI GLAVNI ODBOR J. P. Z. SLOGA

Konvencija trajala teden dni

Sedma redna konvencija Jugoslovanske podprtne zveze "Sloga" je bila zaključena v soboto 21. sept. popoldne. Zborovala je teden dni. Stela je 36 delegatov in 8 članov glavnega odbora.

Debate so bile obširne, bodisi glede pravil, raznili podpor, glasili itd. Glasilo ostane "Obzor", ki navaja, da mu je konvencija dala sledeče pogoje: "Glasilo naj na uradni strani priobča vse stvari, ki služijo jačanju bratstva in sloga med članstvom organizacije ter njenemu gospodarskemu in kulturnemu napredku. Izobražuje naj tudi članstvo znanstveno politično, izkuščni pa naj se iz njega vsaka strankska politika." Rado Staut, urednik in izdajatelj "Obzora", je dejal delegaciji, da so ti pogoji zanj ne samo sprejemljivi, pač pa so mu celo dobrodošli. Ker so v skladu z njegovimi načeli. Pojasnil je tudi zadevo glede unijskega znaka — čemu ga "Obzor" nimata in kaj so vrzoli, da ga ne dobi. Konvencija se je glasom "Obzora" zadovoljila s pojasnilom.

Pet članov glavnega odbora je bilo ponovno izvoljenih, namreč Victor Petek za predsednika, John Lenko za glavnega tajnika (brez opozicije), Anthony Jera za blagajnika, Fr. Poličnik za zapisnikarja in John Ermene za predsednika nadzornega odbora. Novi so, Anton Demšar, podpredsednik; John Čamernik in Frank Ermene, člana nadzornega odbora; Fr. Sepič predsednik, in John Kopuškar ter Tom Petek, člana porotnega odbora. Glavni zdravnik je rojak dr. Joha Staneč. V tiskovnem odseku so John Lenko, Frank Novak in J. Zorman.

Plače so: Predsednik \$100 na leto; podpredsednik \$15 na leto; tajnik \$100 na mesec; pomožni tajnik-zapisnikar \$50 na mesec; blagajnik \$150 na leto. Ostali člani odbora imajo od \$15 do \$25 na leto. Dnevnic za odbornike, kadar so po poslih organizacije izven mesta, kjer je sedež jednotne, so #8. Prihodnja konvencija bo v Milwaukeeju.

Duh te konvencije je bil konzervativnejši kot običajno, dasi je stela precentuelno mnogo za vednih članov. Dne 18. sept. popoldne so imeli delegacije izlet in zvezcer banket, na katerem so bili govorili taki in taki, kot je že običaj na naših konvencijah. John Ermene je bil predsednik omisija. Govorili so, sheboyganski župan Shulke, urednik dnevnika Sheboygan Press, Pral od sheboyganske trgovske komore, sodnik Meyer, zdravnik dr. Knauf, gl. predsednik Viktor Petek, Ebin Kristan, urednik "Obzora" Staut, dr. Štefanec, delegat Zaje, Uršič in več drugih. Enam so udeleženi ploskali iz prijaznosti, drugim, ker so jih govorile odobravali. Med slednjimi sta bila vsekakor predsednik JPZS Petek in E. Kristan. Banovce je zapel nekaj pesmi. Po tem sporedu je sledila prostota zabava, na kateri so bile konvencije posobljene v prijateljskih razgovorih in ple-

Duce in papež v kregu in prijateljstvu.

Kreg med Mussolinijem in papežem, o katerem piše časopisje danes, ter o prijateljstvu, ki ga sklenejo jutri, postaja za misleči svet komedija, in bil bi že čas, da reporterji nehaajo služiti njuni politiki steponjenja. Eno poročilo iz Rima, datirano 20. sept., pravi, da se to pot premier Mussolini in sveti oče gotovo pobotala, da ne bo med njima nič več sporov be sed. O čem se pravzaprav krogata? Saj sta vendar rešila "rimsko vprašanje", papež ima svojo državo, veronauk je obvezan predmet v šolah, vera je gospodarica nad zakonom, in v sodnih dvoranah ima tudi cerkev svojo besedo. Kreg med njima je torej samo še za glorio, kdo izmed njiju se bo boljše svetil za čast in slavo velike in slavne katoliške Italije.

Angleška delavska stranka ne bo več "socialistična"

Kapitalistično časopisje poroča o devetindvajsetem kongresu angleške delavske stranke, ki je bil otvoren v Brightonu 30. sept., katerega naloga je "izbrisati zadnje znake radikalizma" in pa vse, kar ima ime "socializem".

Gledje "radikalizma" je stvar, da so angleške unije po zelo neugodnih skočnjah nehaale ljubimati z vodilnimi politiki komunistične internacionalne že pred dveimi leti, le da se to ni moglo storiti na mah. V tem oziru so se nekatere angleške unije mnogo razlikevale od onih v kontinentalni Evropi, katere so trdile, da komunistom ni za solidarnost občin skupin, nego za "vrtanje" in razdvajanje vsega, kar ni njihovo. To so spoznali v Angliji pozneje kakor drugod, zato tudi izkazani "radikalizem" pozneje odpravljajo.

Gledje imena "socializem": Delavska stranka v Angliji se officielno imenuje DELAVSKA, program pa ima socialističen in pravde delavski-socialistični internacionalni, kakor ameriška, nemška, avstrijska in druge socialistične stranke. Taktiko menja katkor zahtevajo razmere v interesu delavstva, ker hoče čimprej dobiti večino in vladati v vseh ozirih tako kakor ji določa njen program.

VERONAK V ITALIJANSKIH SOLAH.

V italijanskih državnih solah (v vseh razen na vsečiščih) se poučuje učence o veri eno uro na teden. Ta spremembu je posledica prijateljskega sporazuma med sveto stolico in fašistično vlado.

su.

Mesto Sheboygan je v počast konvenciji dalo okrasko na svečilke ulic in napravilo je tudi slavolok z običajnim "Wellecome". Preččinja predkonvenčna napetost med nekaterimi duhovi je po zaključku zborovanja polegla in izgleda, da bo JPZS predhodno konvencije zopet složna.

Gledje zdrževalne akcije je konvencija sprejela resolutejo, s katero se izreka za sodelovanje z drugimi jugoslovanskimi podprtini organizacijami na federativni bazi.

MORRIS HILLQUIT OB SVOI SESTDESETLETNICI

Aktiven v socialističnem gibanju nad 40 let

Na prošli seji eksekutive je bil namenito pokojnega Bergerja izvoljen za predsednika socialistične stranke Morris Hillquit.

cialistični teoretik, govornik, odvetnik in graditelj unij. Dvakrat se je s prenapornim delom toliko izperal, da je moral prestati z

Nihče ni toliko vplival na razvoj ameriške socialistične stranke, kakor Morris Hillquit. V socialističnem gibanju je od rane mladosti. On ni bil v politiki še nikoli nič drugega kakor socialist. Hillquit je prizan voditelj ameriške socialistične stranke, dasi njegovo ime ni vedno v osredju. Določil je taktiko, in tudi njeno sodelovanje v La Follettovi kampanji l. 1924 je bilo v glavnem njegovo delo.

Morris Hillquit je eden najboljših socialističnih teoretikov in je tudi najboljši ameriški poznavalec političnih in ekonomskih razmer ter delavskega gibanja vseh struj v Evropi. Rojen je bil 1. avgusta 1869 v Rigi, ki je bila takrat ruska posest. Sedaj je imala republiku Latva. Njegov oče je bil učitelj. Mladi Hillquit je dobio osnovno vzgojo doma, nato v ljudski šoli in poten v gimnaziji v Rigi. V Ameriko je prišel l. 1886. Naselil se je v New Yorku med svojimi rojaki židi in se takoj lotil socialistične agitacije. Preživel je se z delom v občinah delavskih zlačil s plačo nekaj delavjev na teden, ob enem pa sodeloval pri socialističnem tedniku Arbeiter Zeitung, iz katerega je pozneje nastal dnevnik Forward, ki je največji delavski dnevnik v Ameriki s četrtnajstovkino cirkuščino.

Mladi Hillquit je šival oblike 12 in več ur na dan, a dobil je še vseeno čas za sodelovanje pri literaturi, za seje in delo v odborih. Ne le to, nego se je naglo učil angleščine ter šel končno na newyorskemu universitetu študirat pravo. Graduiral je l. 1893 in postal eden najboljših ameriških odvetnikov. Večinoma je branil unije ter odbornike unij pred tožbami na sodiščih. Tudi sedaj služi kot odvetnik največ raznimi delavskim organizacijam, predvsem v tem občinilne industrije.

Hillquitov sloves v stranki je naglo rasel. Že l. 1898 je postal delavski pokret raznih struj po vsej državi, tudi tudi izven New Yorka. V tedanjih razkolih in frakcijah bojih socialistične delavske stranke je Hillquit deloval za združenje ene frakcije te stranke s socialistično demokratično skupino, katero sta vodila Debs in Berger. Na strankinih zborih je bil on eden prvih debatorjev, vedno objektivnih, preprivečenih s svojimi argumenti. Ta Hillquit je postal znani kot bojevnik, žurnalista, so-

Industrializacija Rusije ne napreduje tako naglo kakor vladu in sovjetski ekonomski svet želi, toda vendar napreduje. V poslovnih letih, ko je bila delžela v civilno vojno in kaotična vsled socialnega preobrotu, je industrij nazadovala, ko hitro pa se je v Rusijo naselil mir, je vladila posvetila svojo glavno pozornost ekonomski rekonstrukciji. Mnena o gospodarskem stanju danes je različna. Eni člani raznih meščanskih komisij, ki obiskujejo Rusijo, so vzhici nad ujenim napredkom, drug

Glasovi iz našega Gibanja

Polom Slovenske Politike v Clevelandu

Mnogo Kandidatorov, malo sloge

Slovenska narodna politika v Clevelandu, kateri bi lahko rekli "prosto-narodna", je v razsulu. "Mnogo je poklicanih, a malo izvoljenih". Pravzaprav se kandidatje kličejo sami v ospredje. V četrtem okraju, ki vključuje Collinwood, Nothingham in Beachland, so kar štirje slovenski prosto-narodni kandidati za koncilmane. To si, F. J. Turk, 1112 E. 174th St., zemljiščni agent; Leopold Kušan, 195 Nothingham Rd., avokat; W. J. Kennick, 982 E. 63rd St., političar, in Anton Vehovec, 19100 Keewanee Ave., predsednik unije strojnivkov v delavnici železnice N. Y. C.

V tretjem kandidira Slovenec John Mihelich, odvetnik in sedanji koncilman, ter F. J. Kuhar. H katerim strankam spadajo, je težko reči. Mihelich je demokrat in ima podporo demokratske stranke. Razen Kuharja sem za druge gotov, da nihče ne pripada socialistični stranki. Manj gotov pa sem ali so po mišljenu demokratje, ali republikane — ali so oboje, ali pa le "neodvisni". V mestnem svetu so se svoječasno združili demokratje in republikane v eno skupino vsled bojanji, da jih izrijejo iz toplih uradov neodvisni pod vodstvom Petra Witta. Od tedaj ne dela dosti razlike, ali se imenuje demokrat ali republikanec. Peter Witt se je nekam umaknil, drugih močnih progressive ni, in tako imajo kandidatje, ki stremek toplo peči grafta, zoper svobodno polje za republikansko in demokratisko politiko.

Kandidatov v vseh štirih distriktil je prijavljenih 130, med njimi, kot omenjeno, šest Slovenskih, kot omenjeno, šest Slovenskih.

Fabec v 4. distriktu, ki je bil tudi kandidat na nominacijskem shodu in dobil eno "štimo". Je organiziral republikanski klub. Kandidatje so kar dirjali vanj.

noče umakniti, dasi sta ga obiskala, kot pripovedujejo demokratični chief Pirce in naš rojak, ki nima druge ljubezni razen do našega naroda. V domovino pa le ne gre, kjer bi bilo se več pri-like ljubiti naš narod in ga učeti. Vehovec, pravijo, bi moral v interesu narodne slike odstopiti, a on noče — nobenih migljivih hotel razumeti. Enim ne ugaja, ker ni dosti naobražen. Boje se, da bi ga polomil, naš narod pa bi trpel na ugled.

Louis je bolj pameten, kot tisti rojak, ki ves gori v navdušenju za narod. Prvi se je utabari v političnem gnezdu demokratične stranke in poveljuje slovenski branžni demokratske mašine. Rad se postavlja, da je že mnogim demokratom pomagal v državljanstvo — to je — dobiti papirje, ki pa ne koristijo dotičnim rojakom, nego demokratom in s tem tudi Lojetzovim interesom.

Vehovec torej noče z glasovanje. O njemu lahko zapisem to, da je več deloval in storil za ljudstvo, kakor vsi njegovi temeci istega naroda skupaj. H kateri stranki spada, ne vem, bržkone k nobeni. Bil bi skorogovo dobra moč, če bi bil bolj dolčen in se pridružil socialistični stranki ter sledil njenemu delu in čital njene liste. Veliko in o marsičem bi se poučil iz njih.

Gled Mihičevega protikandidata Kuharja ne vem, kaj je po prepričanju. A. D. mu pravi "neki", "E." pa ga predstavlja že doseg nepoznanega političnega aspiranta.

Fabec v 4. distriktu, ki je bil tudi kandidat na nominacijskem shodu in dobil eno "štimo". Je organiziral republikanski klub. Kandidatje so kar dirjali vanj.

Kot znano, smo bili prej vedno proti politiki, ki so jo trošili okrog socialistov. Časi se menjajo, pa smo sedaj vsi za politiko, in vse bi radi zastopali narod v sile druga narode po vrhu v mestni zbornici.

Ni nam znano, kaj se zoper ne kuje — vemo le, da se kuje. Vemo nadalje, da je "Am. Sl." zoper prejel dopis iz Collinwooda, dopisnik pa ni podpisal svojega imena ampak enega naših sodržev. Ime in naslov je dal. Priješ je cenzor in vprašal dotočnika, če je res on pisal tisti dopis. Seveda je dobil negativen odgovor. Pisava je baje bolj slaba — to je vse, kar je vedel.

No, pa nas ni strah pred dopisnikom, niti "Am. Slovence". Morebiti se gre v prid naselbine . . .

Frank Barbic.

delovanja, gvezd narodnik "Proletarea" in zagovornik delavskih pravic. Bil je član druž. št. 411 SNPJ. in delegat VH. redne konvencije SNPJ. v Waukeganu. Dopadel se mi je na omenjenem zborovanju, ker je dosledno pri vseh vprašanjih glasoval z našim strugo, katera je delovala za ohranitev jednotne na stališču, na kakršnem je bila zgrajena. Tudi na drugih zborovanjih se ni bil pokazati svojega prepričanja.

Pogreb se je vršil 21. septembra civilno na pokopališču v Cherokee. Frank Hribar, časten ti spomin! Sorodnikom naše sožalje.

A. Shular.

DOPISI

O POKOJNEM FRANK HIBARU.

Arma, Kana. — Dne 17. sept. je smrtno ponesrečil naš somišljenski Frank Hribar. Delal je v rovu št. 9. Hamilton Coal Co., Camp Filler, blizu Cherokee. Omenjena dne je delal v svojem prostoru, kot običajno. Pripravljal si je svetilko ter jo načigal, ko so prileteli po glavnem rovu tri premogom naložene kare in zavile na njegovo mesto z naglievo, da se v tem ni mogel nikamogogniti. Zmečkale so mu prsi in deloma glavo. Bil je takoj mrtev.

Strojnik, ki je z električnim strojem vlekel polne kare, jih je puštil na tira glavnega rova ne da bi jih zavrl in šel potem po druge. Šele čez par ur je prišel po omenjene tri kare in brez da bi pogledal kako in kaj, jih je po vlekel ven. Čez nekaj časa je prišel na ta prostor sin pokojnika, da vidi kako gre očet, pa ga je dobil mitvega. Zapusča tri odrasle odriske. Zena mu je ubila pred več leti.

Pokojni Frank Hribar je bil človek naprednega mišljena in zavile na njegovo mesto z naglievo, da se v tem ni mogel nikamogogniti. Zmečkale so mu prsi in deloma glavo. Bil je takoj mrtev. Strojnik, ki je z električnim strojem vlekel polne kare, jih je puštil na tira glavnega rova ne da bi jih zavrl in šel potem po druge. Šele čez par ur je prišel po omenjene tri kare in brez da bi pogledal kako in kaj, jih je po vlekel ven. Čez nekaj časa je prišel na ta prostor sin pokojnika, da vidi kako gre očet, pa ga je dobil mitvega. Zapusča tri odrasle odriske. Zena mu je ubila pred več leti.

Pokojni Frank Hribar je bil človek naprednega mišljena in

delovanja, gvezd narodnik "Proletarea" in zagovornik delavskih pravic. Bil je član druž. št. 411 SNPJ. in delegat VH. redne konvencije SNPJ. v Waukeganu. Dopadel se mi je na omenjenem zborovanju, ker je dosledno pri vseh vprašanjih glasoval z našim strugo, katera je delovala za ohranitev jednotne na stališču, na kakršnem je bila zgrajena. Tudi na drugih zborovanjih se ni bil pokazati svojega prepričanja.

Pogreb se je vršil 21. septembra civilno na pokopališču v Cherokee. Frank Hribar, časten ti spomin!

A. Shular.

konferenci 27. oktobra na Blaine gotovo prisotni.

Nace Žemberger, tajnik konference.

IZ SAN FRANCISCA.

San Francisco, Clif. — Sezona jesenskih veselic je tu in družabno življenje v slovenski metropoli na daljnem zapadu bolj in bolj življeno. Po stenilu veselic v Slovenskem domu in v drugih dvoranah bi človek sodil, da vlada pri nas nekako zadovoljstvo in prosperitet, toda aki bi sklepali samo na podlagi števil, bi se v tem slučaju motil, vsaj kar se "naše" prisiperite tiče.

Brezposelnih sedaj cicir niti toliko kot v prejšnjih par letih v tem času, in obratne razmere v San Franciscu in okolici so povprečno v primeri z drugimi kraji povoljne in menda ostanejo dokler ne pride zima. Potem pa bo zoper stara pesem brezposelnosti, pomanjkanja in vseh drugih neprilik.

To jesen bomo imeli volitve. Kandidatov je veliko število, večinoma takih, ki zasledujejo le svoje osebne koristi in interese kapitalizma. Ljudstvo jih bo vseeno izvolilo, četudi je bilo že dostikrat prevarano. Trgovska

zbornica in industrialna zveza skušajo na vse načine dokazati volilcem, da je njihova lista kandidatov najboljša za mesto in državo. V svojih volilnih apelih objavljajo ljudstvu prosperitet, če bodo njim poverjeni uradi, za katere se potegujejo v kampanji. Svoj apel so izdali pod označbo "Napredna liga", kar lepo zveni, toda člani odbora so zagrizeni nasprotniki organiziranega delavstva.

V nedeljo 13. oktobra bo tukajšnji Izobraževalni in dramatični klub Slovenia praznoval svoje sedmo obletnico s prireditvijo velike veselice in vinske trgovine v Eagles' auditoriju. Ves prebitek gre v prid izboljšanju Slovenskih delavev v tej naselbini.

Predavatelj bo Chas. D. Triantafel. Podal nam bo sliko položaja in naših nalog. Ali vršimo svojo dolžnost? Ali se da kaj doseg? Mnogo teh vprašanj se bo dotaknil. Bo važno in ste vabljeni, da pridejte poslušat.

Cemu imamo JSZ, kaj so njene zasluge in njene naloge med jugoslovanskim delavstvom, je tudi vprašanje, o katerem bomo govorili na tem zborovanju. In ako smo zavedni delavev, bomo že ob tej priliki ustavnili klub ter ga pridružili Jugoslovanski socialistični zvezi.

Svet pripada delavstvu. Ako se te pravice hoče poslužiti, ga mora vzeti onim, ki so si ga po krivih pristojili. Organizirajmo se za obrambo svojih pravic. Dne 12. oktobra zvečer vsi v dvorano — Joseph Lever.

venskega naprednega doma, čitalnice in televodnega odseka klubba. Vse tri ustanove so potrebe in velikega pomena za naselbino. Posebno čitalnica je ena najvažnejših institucij za povzdigajo delavce izobražbe in zavednosti.

Slovencem v San Franciscu se priporočamo in upamo, da posetijo imenovano priredbo v velikem številu. Timel bodo lepo zabave, ob enem nam s tem nudijo klonjenost in sodelovanje. Program se prične točno ob 1:30 po poldne. Bo precej zanimiv. Naša mladina pod vodstvom gdc. Anne Fabian obeta, da nam napravi obilno veselje in smeja. "Sidewalks of New York" je ime predstavi. Anton Tomšič, Slaby & Co. bodo predstavili prvič muzikalno komedijo "40 minutes in Oakland". Plesalcem bosta igrala dva umiljska orkestra pod vodstvom naših članov L. Judnicha in J. Jokleniča. Udeleženci v narodnih nosilih so vstopnine prosti.

Na svidenje 13. oktobra v Eagles Auditoriumu.

Za publicistski odsek,

Anthony Kastelic.

PREDAVANJE V NEWBURG.

HU.

Članstvo SNPJ. ter drugih društv v Newburghu in okolici (Ohio) je vabljeno, da pride na javno ljudsko zborovanje v soboto 12. oktobra ob 7. zvečer v Slovensko delavsko dvorano, E. 109th St. Shod sklicujejo slovenski delavev v tej naselbini.

Predavatelj bo Chas. D. Triantafel. Podal nam bo sliko položaja in naših nalog. Ali vršimo svojo dolžnost? Ali se da kaj doseg? Mnogo teh vprašanj se bo dotaknil. Bo važno in ste vabljeni, da pridejte poslušat.

Cemu imamo JSZ, kaj so njene zasluge in njene naloge med jugoslovanskim delavstvom, je tudi vprašanje, o katerem bomo govorili na tem zborovanju. In ako smo zavedni delavev, bomo že ob tej priliki ustavnili klub ter ga pridružili Jugoslovanski socialistični zvezi.

Svet pripada delavstvu. Ako se te pravice hoče poslužiti, ga mora vzeti onim, ki so si ga po krivih pristojili. Organizirajmo se za obrambo svojih pravic. Dne 12. oktobra zvečer vsi v dvorano — Joseph Lever.

LISTA V PODPORO

XVIII. izkaz.

Cleveland, O.: Joseph Skuk \$2.50 Fullman, III.: Ivan Kopach, \$3.00 (izročil Anton Vičič).

Glencoe, O.: Klub št. 2 JSZ. \$2.00 Milwaukee, Wis.: Po \$1: John Rovsek in John Čamernik; Louis Večnik, 50c, skupaj \$2.50 (poslat Jacob Rozic).

Detroit, Mich.: Anton Jurca \$1.00 Johnstown, Pa.: Nabranje v veseli družbi \$1.50 (poslat John Kobal).

New Waterford, B. C., Canada: Herman Drobesh, \$1.00 Chicago, Ill.: Fred A. Vider, \$1.00 West Frankfort, Ill.: Neimenovan 50c.

Yukon, Pa.: Joseph Robich, 60c Red Lodge, Mont.: Po 25c: K. Erzenčík in Ignac Marinčič, skupaj 50c.

Zaključek seje ob 11:15 zvečer.

nji izkaz \$540.40, skupaj \$556.50.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 18. sept. 1929.

Prisotni od eksekutive Filip Godina, F. A. Vider, Peter Kokotovich, Fr. Zaitz; tajnik Chas. Poorecole; od prosvetnega odboka J. Olip in A. Miško; od nadzornega odbora slovenske sekcije Fr. Margole, Mary Udovich in Angele Tich. Odsotni Aleš, Lotrich, Novak, Maslač in Tauchar.

Tajnik pojasni, da enih ni v mestu, drugi pa so zadržani vsled dela.

Za predsednika seje izvoljen Olip. Zapisnik prejšnje seje sprejet kot čitan.

Dopisi. — Tajnik prečita pismo sodržinje Mete Berger, v katerem se zahvaljuje Zvezzi za izraze simpatije in sožalja ob smrti V. L. Bergerja. Prečita pisma FLIES, v katerem je tajnik povabljen, da napiše za njihov buljetino o Zvezzi, nadalje je JSZ vabiljen, da pošlje za vzdrževanje njihovega biroja nemški prispevek.

Sklenjeno, da se da v ta namen \$10.

Nadalje čita tajnik pismo Marx

Lewisa, načelnika strankinega odbora za zbiranje fonda \$50,000, v katerem apelira na JSZ, za čim tehnje sodelovanje v tej akciji. Tajnik poroča glede tega, da je poslal klubom pisma in pole, in da so se ponekod že dobro odzvali. Agitacija za fond je še v teku in upa, da bo JSZ v stanju prispeti stranki večjo vsto.

Stanje 30. junija je bilo: upravni fond \$415.56, in konvenčni fond \$1.042.96, skupaj \$1.458.52. Nadzorni odbor se sedaj še ni utegnil pregledati računov, bo pa to storil do prihodnje seje.

Nadalje poroča, da je nadzorni odbor SNPJ. pregledal račune poverjenosti JZB. in jih bo pregledal tudi nadzorni odbor JSZ. Bili so tudi priobčeni v zapisniku seje gl. odbora SNPJ. v tej poslovni leti.

Zaitz, tajnik stavbinskega odbora JSZ. poroča, da je klub št. 5 v Conemaughu vzel štiri delavnice in poslal kot prvo vplačilo vsoto \$20. Tajnik A. Krašna piše, da bodo deleže redno odpeljivali. Delnica te akcije je postal tudi klub JSZ. v Pittsburghu. Na preši seji eksekutive se je razpravljalo, da bi se takoj kupilo neko hišo, ki se je enimus držalom zdelia za naše namene priporočljiva, toda po poznejših sklepih se ni napravilo definitivnih korakov za nakup.

Olip omenja, da je bil do pis. Podlape v prilog te akcije zelo dober, nakar s. Zaitz pravi, da će se bi več sodržugov oglašalo z dopisi te vrste, bi bilo tudi zanimanje za stvar veliko boljše.

Olip poroča o prosvetnem odseku. Omenja

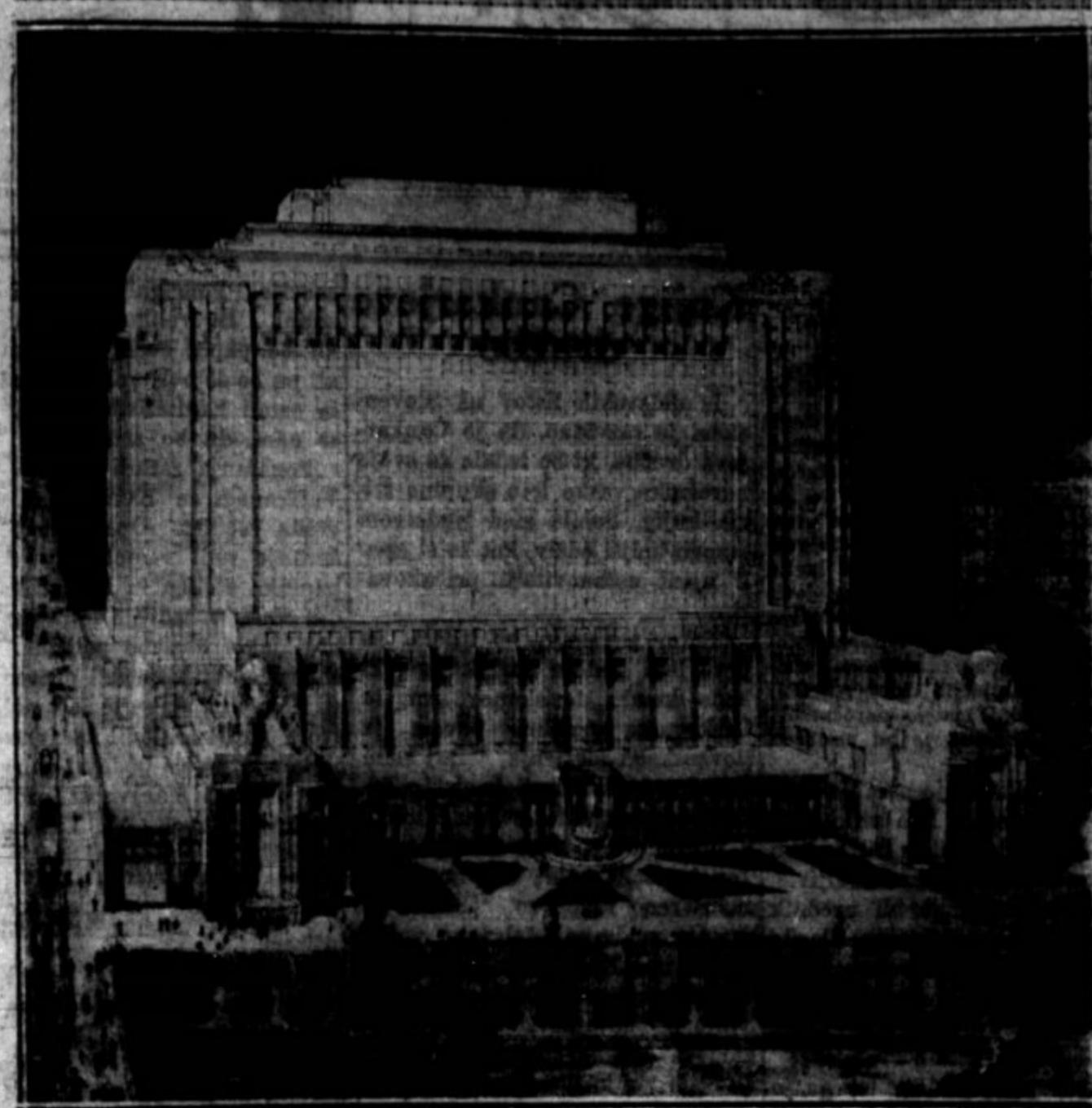
SVETOZAR BANOVEC

tenorist ljubljanske opere

KONCERT

Narodne pesmi in arije iz oper

ZGRADBA DNEVNIKA "DAILY NEWS" V CHICAGU

Dnevnik "Daily News" v Chicagu, čigar imovina znača milijone, je v tem letu otvoril svoje urade in tiskarno v svojem novem poslopju na W. Madison in Canal St., poleg kolodvora North Western. Ima šestindvajset nadstropij. Deloma se to poslopje dviga nad železniškimi progami, ki vodijo na Union kolodvor. "Daily News" zaposljuje v tej zgradbi nad dva tisoč oseb — tiskarjev, urednikov, klerikov, reporterjev itd. Izhaaja dnevno v nad 400.000 izvodih v obsegu do 80 strank večjega časniškega formata. "Daily News" se v politiki šteje med neodvisne republikanske liste. Izplačuje se in dela dobček z oglaši, ki mu donašajo milijone dohodkov na leto.

DOPISI

ZANIMIVO PREDAVANJE
JOŠKO OVENA.

Chicago, Ill. — V petek 27. sept. zvečer je v dvorani SNPJ. po seji kluba št. 1 predaval s. Joško Oven o svojih včasih s potovanjem po Italiji in Jugoslaviji. Na kratko je podal tudi nekaj slik o Švici in Avstriji. Joško Oven je mojster v pričevovanju in prisotni so po predavanju izplačali zeljo, da bi ga radi še večkrat slišali.

Predmet prihodnjega predavanja sporočimo v kratkem.

V nedeljo 27. oktobra vprizori klubov dramski odsek tragedijo "Mrak". Sodeloval bo tudi pevski zbor "Sava".

Na klubovi seji je bilo prisotno priporočano, da pridejo na koncert S. Banovec v nedeljo 6. oktobra in da ga priporočo tudi drugim. — P. O.

NE POZABITE NA KLUBOVKO SEJO.

Barberton, O. — Sodružne in sodržinje kluba št. 232 JSZ. vabimo, da se udeleže prihodnje seje 13. oktobra. Če hočemo biti tudi v Barbertonu aktivni, dajmo točno prihajati na seje, in to vsi. Na klubovi prošli seji se je tudi razmotrivalo o darsih posetnikom sej. Zamislimo se na vas, kot zavedne delavce, da boste prišli na prihodnjo sejo in priveli tudi prijatelje. — Zapisnikar.

V SOBOTO 5. OKTOBRA "PIO-NIRJEV" PLES.

Chicago, Ill. — Prva slovenska plesna zabava v dvorani SNPJ. to jen bo v soboto 5. oktobra v dvorani SNPJ. na So. Lawndale Ave. V gornji dvorani bo igral orkester "Nine Original Harmonic Kings", v spodnji pa bo strešal iz meha valčke in druge plesne komade harmonikar. Bo luštno povsod. Kdor se ne bo hotel raviniti po takih orkestra agoraj, si bo našel godbo po želji spodaj. Društvo "Pioneer", ki je v dvorani Sokol Havlicek ob pri-

največje angleško poslojno društvo v SNPJ. in največje izmed vseh društev te jednote v Chicagu, se bo potrudilo, da bo to velika priredba, kakor so bile vse druge, ki so imale njegovo označbo.

Kar se tiče postrežbe, bo O. K. zabava pa seveda tudi — za mladino in stare. Vstopnice so 50¢ v predprodaji in 75¢ pri blagajni. Izplača se vam, da si jih nabavite v predprodaji. — H. N.

TAJNOSTI IZ ZA KONVENCIJE
S. N. E. J.

Collinwood, O. — V prošlih par številkah sem na kratko poročal o poizkušnih podkrovovanju na prošli konvenciji SNPJ. Odgovori na sledeča vprašanja bodo v Prosveti in Proletareu, predvsem v glasilu, ker mu dajem prednost.

Stvar bi bila kmalu končana, če se bi Mr. X sam odzval, toda on molči.

Vprašanja so: Čemu je prišel na konvencijo, in kaj je hotel na njej? (O) namreč ni bil delegat.

Ali je zasledoval kakе posebne interese? Ali morda zase in še koga?

Čemu je želel, da zmagu gotovsko skupina, posebno v gospodarskem odboru?

Čemu je takoj zasledoval govorne delegate in jih nagovarjal, da naj volijo tako in tako?

Kadar pride kdo na konvencijo iz drugega kraja in agira tako navdusočen kakor je agitator Mr. X, mora pač imeti vrzoke, katerih si javno ne upa navesti, in morda niti tajno ne. "What is your price?" Tako vprašujejo ljudje, ki zasledujejo personalne koristi. Kupujejo prepirčanja, kjer jih ima naprodaj, da koristijo nekomu drugemu kot organizaciji.

Čemu je nalogo agitatorja za govorne skupine na konvenciji dobil tip kakor je Mr. X?

Ko sem odločeno odločil, da ne bi smel jeziti nad listom ali nujno upravo, katera ni imela pri določenem poslu ne vpliva, ne o pravika.

Ako Mavik dela, ali če min gre slab, ali če dela za malo placi-

liki plesne zabave. Mr. S. in Mr. R. se gotovo še spominjata, kako zelo sta se trudila, da bi me prisilila za sprejem. Moral sem zupustiti dvorano, ker bi drugače ne imel miru.

Na konvenciji sem bil delegat. Nisem bil član nobene stranke. Hotel sem, da bom častno zastopal društvo "Strugglers", in za to sem odlikoval vsake zvezje, ki ne bi služile temu namenu.

Več prihodnjih. Listo pa, ki bi tej zadevi imeli kakše komentarje prosim, da mi pošljejo izrezke.

Johnnie Lekar, Jr.

VSEGA JE KRIV "PROLETAREC".

Z agitacije po Chicagu.

Na agitaciji čuje človek to in ono. Ljudej filozofirajo, kritizirajo in hvalijo. V soboto 14. sept., ko sem imel nekaj časa za agitacijo, sem se znova prepričal, da se socialističnemu listu in organizaciji pripišuje silni vpliv in moč.

Med drugimi sem posetiil znanega fotografa Math Arbanasa na W. 18th St., ter ga opozoril na potekli naročni. Njegovo firmo priporočam Slovenec. Sliškal je tudi prosto konvenčijo SNPJ. Ako že rabite fotografa, je prav tako dobro, ako vam posreže rojak namesto tuje. Gladivo ali brat Hrvat izvrši enako dobro delo, ob enem podpirate rojaka, in on v povračilo lahko na ali drugi način podpira neče ustanove, liste in organizacije. Pri določenem sem izvedel, da dobri premaša od nas in tako naprej; in vselej jega bo Proletarca pustil. Nekaj izgovorov seveda mora biti. Seveda, naročnino je ponovil.

V tem pomenuk sem uvidel, da se tudi med drugega ponemini ljudjini čudno mešajo pojmi o delavskem listu. Zato, ker Slovej ni dobil tega ali onega naročila, se ne bi smel jeziti nad listom ali nujno upravo, katera ni imela pri določenem poslu ne vpliva, ne o pravika.

Ako Mavik dela, ali če min gre slab, ali če dela za malo placi-

CHICAGO, ILL.

V nedeljo 6. okt. v dvorani Sokol Pilson, 1814 South Ashland Avenue, (blizu W. 18th St.)

Žačetek ob 3. pop.

(Čitate program v dopisu na 5. strani)

Vstopnina \$1.00

(Čitate program v dopisu na 5. strani)

NAŠ NASVET.

Ako veste za list, ki prima boljše gradivo kakor "Proletarca", ga naročite.

Pristojaite k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.

Ustanavljajte nova društva.

Denet Šanov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tehnike je:

2657 S. LAWNDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

Dr. Andrew Furlan

ZOBOZDRAVNIK

vogal Crawford and

Ogden Ave.

(Ogden Bank Bldg.)

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 8. do 9. zvečer.

Tel. Crawford 2885.

Tel. na domu Rockwell 2816.

ALI RABITE PERJE ZA BLAZINE?

Pišite po vsej Evropi vsekomur pošiljajte pošiljko ZA-STONJ. Imamo tudi za izgotvile blazine. Za popolno radovoljstvo jazimo.

ALBERT STETZ FEATHER CO.
136 Passaic St., Passaic, N. J.

ANTON ZORNICK
HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Preči in pralni stroji način posebnosti.

Tel. Irwin 2102-R 2.

"NEW LEADER"

angleški socialistični tednik

Izhaja v New Yorku. Naročniš \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urejanje angleški socialistični dnevnik — Naročniš \$6 na leto, \$3 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 528 Juneau Ave.

MILWAUKEE, WIS.

Coal, Coke and Wood — Gravel.

WAUKESHA, ILL. Phone 2726

FRAK MIVŠEK

RESTAURACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382

Pristoja na okrasna domača jedila. Cesta zmorne. Petrolna točna.

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA

ANTON F. ŽAGAR, lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinskih kuhinjah novih pekarjev, da bo mogel uspešno delovati danes.

SLOVENEC PRIPOROČAMO KAVARNA MERKUR

3551 W. 28th St., CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

FINA KUHINJA IN POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

VENKO ARBANAS

1280 W. 18th St., Chicago, Ill.

Telefon Canal 4346

SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC.

Slovenec cvetlična za pleso, svadbo, posročbo itd.

"REG. IZ TEME" je boljši

zvezek po vsej Evropi in vse vseh vseh modicah od 2:30 do 5:30 popoldne v vseh vseh prostorih v Slov. narod. domu. Sodržaj, prilagajte redno na vse vseh vseh modicah novih časov, da bo mogel uspešno delovati danes.

DR. OTIS M. WALTER

ZDRAVNIK IN KIRURG

4002 W. 28th St.,

CHICAGO, ILL.

V uradu od 2. do 4. popoldne

in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWNDALE 4872.

V FRANCES WILLARD

BOLNIŠNICI

od 9. do 10. dopoldne ob torčkih, četrtekih in sobotah.

COLUMBIA GRAFONOL

od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvaških rekordov.

Moje gejlo: Zvezne cene in točna posrednica.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročniš posiljanje v vse kraje Združenih držav. Za obilna načela se toplo priporočam.

Načeli da mnogo velič, pač pa, da hčete vedeti velič.

Potom ERZOJAVA!

3643-3645 W. 28th St. at Millard Avenue, Chicago, Ill.

posilja denar v Jugoslavijo brez poslovnih stroškov za hrojev, bodisi v dolarskih ali v dinarskih nakazilih. Posilja vse na poštne urade v 3. do 5. dnevu, in to brez obdržnosti.

Mi smo potrošili mnoge časa in denarja, da smo uveli ta izredna posiljanja denarja v starci kraj.

Nalož bozovanje cene se običajno nizje od poštnih cen bodisi katerekoli druge banke.

Za podiljanje večjih vnos vpravljate na naše poslovne cene.

URADNE URE:

Na pondeljek in četrtek od 8. vjetri do 8. zvečer v torek, vredno je potek od 9. zvečer do 5. popoldne.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado, za celo

leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpoznej do pondeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workers' Publishing Co., Inc.
Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone Rockwell 2864.

231

Odporn proti "novotarijam" pojema

"Ljudje ne bodo nikoli letali po zraku," je bila trditev, ki ni še posebno stara. Danes krožijo sem ter tja ter preletavajo kontinente, oceane in zemljako oblo. Ko so se pojavili v krogih iznajiteljev prvi poizkusi z elektriko, so se ljudje večinoma pomilovalno nasmehovali, potem pa so strašili drug drugača o grozotah, ki jih prinese ta iznajdba. Ko je po Angliji sopalih prvi vlak s svojimi nerodnimi vozovi in še bolj nerodno lokomotivo, so šle križem dežele gorice o nemogočnosti te iznajdbe, kajti silni pši bi umorili ptice, ljudi in živino ob progih. Hitrosti tega vlaka pa ni niti od daleč dosegla hitrosti kamniškega vlaka, kaj šele vlake, ki se leno pomikajo po stranskih progah ameriških železnic.

Oscar Ameringer se je nedavno norčeval v svojem članku o propagiranju konservativcev, ki so morali popustiti celo v vprašanju kopalne banje. Bili so časi, ko je bila banja nekaj čisto nepotrebnejšega in celo nezasluženega po mnenju potrošnikov konservativcev. Ko je predsedek premagala, je postala luksus, ki so si ga mogli privočiti le bogataši. Prva kopalna banja je prišla v rabi v Ameriki leta 1842, torej niti sto let nazaj. Dve leti pozneje je bila z veliko agitacijo vložena v Philadelphiji zakočna predloga, ki je kopanje od meseca novembra do konca marca prepovedala. Bila je odloknila samo z dvema glasovoma večine. V Virginiji so smatrali banjo za veliko potratio in od vsake je bilo treba plačati \$30 davka. To je bila tedaj velika vstopa. V Bostonu je bila sprejeta postava, ki je prepovedovala kopanje v banji ali šafu, toda ljudem se je zdelo tako glupa, da jo policijska oblast sploh ni hotela uveljaviti. Ker pa je imelo možnosti od strani oblasti temu ali onemu, ki se nji hotel ravnavati po njih, povzročila sitnosti, je bila pod ljudskim pritiskom l. 1852 brisana iz zakonika. Danes sta v tej deželi na vsak avtomobil dve banji.

Konservativnost ljudi je posebno v prvih desetletjih, ko se je začel svet prebujati iz dolgorajne enoličnosti srednjega veka, povzročila znanstvenikom in iznajiteljem velikanske težkoce in muke. Marsikdo je moral dati življene na oltar vede, ker je bilo bigotstvo v premoci in tiransko razpoloženo. Ko so začeli graditi železnice, so marsikje razkačeni ljudje ponosni sproti razdržni progo. Posebno piko so imeli na telegrafiske žice, o električni luči pa so pripovedovali, da jemlje vid in da ob njeni uporabi vsakdo oslepi. Danes svetuje električne žarnice marsikje že v najoddaljenejših vasah, kjer pa jih še nimajo, si pomagajo z močnimi petrolejskimi in plinskim svetilkami, kajti trske in sveče za razsvetljavo so danes le še star spomin na človekovo konservativnost, ki si ni poskušal pomagati z boljšimi pomočmi. Kakor je sprejet od deda, tako je oddal naprej.

Tudi socializem je tako reč, "ki nikoli ne pride". Tisočkrat in milijonkrat nikoli. Pa vendar uvažajo danes socialistične reforme že tiste stranke, ki so pred par desetletji radi istih zahtev tirale socialiste v ječe, ali pa jih pobijale na ulicah. Vse prihaja takole polagoma, da se ljudje vsemu novemu privadijo ter pričute. Zelo počasni so, toda ni pomoči. Nobena revolucija jih ne predvrača preko noči. Morajo se učiti, morajo spoznati vrednost izboljšavanj, in ka bo dovolj ljudi, ki bodo poznali in razumeli vrednost socialistične usvobe, bomo imeli tudi to "nemogočo stvar", utopijo" ali kakor jo že krstijo konservativci — socializem.

Panevropa

Francoski ministrski predsednik Aristide Briand je govoril na seji Društva narodov o zedinjenih državah evropskih, ali Panevropi. V svrhu podrobnejšega razgovora o tem vprašanju in o drugih stvareh, je priredil večerjo zastopnikom držav, ki bivajo v Ženevi. Na banketu so govorili o Panevropi ter so bili edini vsi parlamentarci v tem, da je potreben najti v Evropi formo medsebojnega razmerja, ki bo olajševala gospodarski razvoj.

Kdo trdi, da je osebno svoboden, pa nima samostojnih sredstev za proizvajanje bogastva, proizvajanja blaga, katerega rabi za svoje potrebu — kar je pod sistemom, v katerem živimo za ogromno večino nemogoče — varu za mega sebe.

Z Panevropo se je izreklo 27 držav; seveda Panevropo, ki nima ofenzivnega namena, marveč le gospodarski namen. Vse države pa vedo, da ta problem ne bo lahko izvedljiv. Čehoslovaški minister za zunanje stvari pravi tudi, da so povojne razmere spravile vse države v medsebojno odvisnost, gospodarsko-kapitalistično odvisnost misli tukaj, zaradičga smatra, da se more ta proces izvršiti po načrtu. Nemški zunanjki minister dr. Stresemann pa pravi, da utegne edino napomnjena konsolidacija Evrope postati temelj novi kulturi in gospodarskemu razvoju ali pa pride do neljubih dogodkov, pučizma, revolucij in propadanja.

Panevropo je tudi gospodarski problem, ki ga zagovarjajo meščanski politiki s staliča družbeno sebičnosti, dasi tudi mi vemo, da so slobodne meje, enoten gospodarski teritorij, racionalizirana produkcija itd., pogoj smotrenega razvoja tudi v interesu človeštva. Mi stvari z drugega staliča ne moremo gledati.

S tem banketom pa vprašanje Panevropo še ni rešeno. Brianda so udeleženci pooblastili, da predloži svoj načrt vačen državam v presojo in izjavo ter izjavili, da bodo priporočali svojim vladam resno razmotrivanje o njegovem načrtu.

Panevropo je tudi v razpravi posameznih vlad ter postane morda že v dveh letih toliko aktualna, da se bo pričelo razpravljati o posameznih vprašanjih, ki naj bi si jih vsa Evropa osvojila. Tako revizija ali celo odprava carinskih mej, zenačenje valute itd.

(Delavska Politika.)

Šolstvo in socializem

(Konec.)

Posvetna šola je cilj, ki si ga stavi tudi levi meščanski del. V boju s fevdalizmom, ki se je opiral na cerkev in duhovščino, je meščanska demokracija radi tega nastopala odločno za posvetno šolo. Ko pa je meščanstvo dovršilo svojo heroično epoho, je nastopila sloga med njim in duhovščino. Oboji so imeli od tega le koristi: duhovščina je donesla ta zveza socialno in gospodarsko korist, meščanstvu pa je služila vera kot sredstvo za tlačenje ljudstva.

Ljudska šola daje le borno začetno znanje, komaj porabno za življene ter je kaj kmalu pozabiljeno. Večji del vzgoje pa odpada na vtepanje nepotrebni verskih dogem na eni strani, na drugi strani pa vtepanje pokorščine do zakonov, oblasti i. t. d. V srednjih šolah je to načelo poneumnjevanja že bolj komplikiran a v bistvu isti. Če pridiguje v šoli kaplan, da je mornar, bogastvo in revčina določena od Boga, poučujejo o tem na višjih stopnjah bolj z učenimi besedami a z istim duhom. Ni težko dokazati, kako mi globoko je meščanska "objektivna znanost" prepojena z meščanskim duhom in kako sludi hrabritvi meščanske ideje.

Smo za posvetno šolo, proti verskemu pouku, zakaj trčenje dveh nazrov v otroških glavah, posvetnega in verskega — je že samo na sebi skodeljivo. Zakaj kakov hitro se pozkuša otroka učiti tako, da začne sam razumevati svojo okolico in iz svojega opazovanja sklepati o vzrokih in posledicah, tedaj pride verska metafizika in gapeha s poti razuma in mu hoče pokazati neke skrivne božje sile. Sili ga, da verguje v nesmislu, kjer velja temeljni stavki: čim bolj brezmišljeno, tem resničneje. Čim bolj trapoglavli so čudeži, tem bolj pritočajo o nadnaravnih močeh. Znanost zanika čudeže, vera sloni na njih. Znanost uči, da se vse vrati na ukaze nadnaravnih sile, Boga. Ta neskladnost, ta dvojna morala vpliva na otrokovo duševnost ubijajoče. Protislovja žive v otroških glavah, pa tudi v glavah starejših, v kolikor se je podrečilo družbi, vstopiti mu v glavo vero v neko višjo silo. Tako vzgaja šola iz ljudi hlapce, ki naj pač mirno prenašajo svoj križ, onstran jim bo vse stotero povrjenje. To duši revolucionarno energijo množič in zategadelj je verska šola v meščanski družbi še tako močna. Zato pa je proletariat pod zastavo socializma napovedal boj veri in verski vzgoji v smislu Marxovega gesla: Vera je opij za ljudstvo.

O koedukaciji, skupnem pouku obh spolov na vseh stopnjah ne bomo izgubljali mnogo besed. Noben mislec človek nima kaj navesti proti njej. Mož in ženska pripadata istemu človeškemu rodu in posebnosti spolnih razlik vendar ne smemo vplivati na razvoj temeljnega tipa človeka. Predsedek, da narava ni oborožila žene s kakovostmi mož in da si vsled tega ne sme lastiti možkih del — ne velja ved, celo v meščanskih državah ne. A prav ta predsedek je bil krv ženske podrejenosti doslej. A z osvobojenjem proletariata se bo osvobodila tudi žena.

Počasni so, toda ni pomoči. Nobena revolucija jih ne predvrača preko noči. Morajo se učiti, morajo spoznati vrednost izboljšavanj, in ka bo dovolj ljudi, ki bodo poznali in razumeli vrednost socialistične usvobe, bomo imeli tudi to "nemogočo stvar", utopijo" ali kakor jo že krstijo konservativci — socializem.

Socializem, živo gibanje sedanosti, sega s svojimi silami v vse polje človeškega življenja, povod postavlja in izvršuje svoje zahteve. Tudi na polju šolstva deluje. In ko uvede v šolah svoja načela — vsekakor po izpremeniti sedanjega družabnega reda — bo iz teh novih šol izhajajoča šolska mladina tvorila močan temelj, na katerem se bo preobrazila šola iz orodja zatiranja, v mogočen faktor ljudske osvoboditve in nove socialistične vzgoje družbe. Veno Venomer.

Kdo trdi, da je osebno svoboden, pa nima samostojnih sredstev za proizvajanje bogastva, proizvajanja blaga, katerega rabi za svoje potrebu — kar je pod sistemom, v katerem živimo za ogromno večino nemogoče — varu za mega sebe.

SVET, KI JE POSTAVLJEN NA GLAVO

Brezposeln stonemason
nima doma.

Brezposeln življarski delavec
potrebuje nova obuvila.

Brezposeln tekstilna delavka
potrebuje novo oblačilo.

Brezposeln pek je gladen
kruha.

(Ta slika je povzeta iz delavskega lista "New Leader" v Londonu.)

Orač slovenskih njiv v dveh delih sveta.

(S. Nace Mihevc je pod gornjim naslovom priobčil v mariborski "Delavski Politiki" članek o pokojnem Jožetu Zavertniku, ki ga tu ponatiskujemo, ker je to glas pionirja, ki je oral v starem kraju ledino skupaj z Zavertnikom. Ta spis ima stavke, ki ne segajo docela s tukajnjim položajem, niti ne z dejstvi glede ustvarjanja organizacij ter listov, pri katerih je pokojnik sodeloval ter bil njihova vodilna sila. Umeti moramo, da je nam pač lagie poznati "stari kraj" nego njim načre razmere, okolčine in zgodovino. Waukeganu je bil pokojnik na enem agitacijskem shodu res napaden, a za to dejstvo ne pada krivda na rojake kakršega gotovega okraja iz katerega so se izselili, pač pa na razmere v naseljini. Waukegan je danes in že dolgo ena najjačih trdnjav SNPJ. "Prosveta" ima v Waukeganu-North Chicagu mnogo narodnikov, istotake "Proletarec". Sledči članek s. Mihevca je bil priobčen v "D. P." z dne 14. septembra.)

Nace Mihevc.

Ravnokar sem poslal pismo prijetljivu v Ameriko. Kakor običajno sem tudi v tem pismu na koncu zapisal:

"Podzravi mi staro korenino."

S temi besedami sem mislil Jožeta Zavertnika. Že naslednji dan pa dobim iz Amerike pismo, v katerem me obvešča, da je Jože Zavertnik premuin.

Ko sem to tužno vest prejel, sem se zatopil v čase, ko je Jože Zavertnik oral ledino še doma na Kranjskem. Pusta je bila tudi na ledino, ki je bil načelnički in najaktivnejši med Slovenci v Ameriki in pod njegovim vodstvom so bili vsi slovenski društvi ustanovljeni. Jože Zavertnik je bil urednik "Prosvete" in prejšnjega glasila S. N. P. J. od ustanovitve in ustanovitelj Jugoslovenske socijalistične zveze v Ameriki. Ustanovitelj je bil lista "Proletarec" in njegov prvi urednik ter ga je več let určeval in pisal brezplačno. Jože Zavertnik je bil v Ameriki eden prvih socijalistov, ki je priselil med Slovencem socijalizem širiti in vnov delati. Do njegovega priboda v Ameriko je bil socijalizem skoraj neznan. On je pričel ustanavljati klube in eden prvih je bil po njem ustanovljen. Socijalistični klub št. 1 v Chicagu, ki je danes med najmočnejšimi in najaktivnejšimi med Slovenci v Ameriki in pod njegovim vodstvom so bili vsi klubki po slovenskih naselbinah po širni Ameriki. Pri ustanovitvi klubov št. 45 v Waukeganu, III. je bil na shodu, ki so mu ga Vrhničani razobili, napaden z gnili jajci in moral je v spremstvu policije oditi iz Waukegana. Ali same je Jože tudi v Waukeganu pustil in črne gosenice, ki so se zlegle pri sv. Pavlu in po sv. Trojico na Vrhnički, tega sadu vendarle niso mogle uničiti. Jože je z živo besedo in peresom sejali in se najhujših sovražnikov našli, kar je danes slovenski začel zopet razplačano. Nekaj dežel so vzeljali Franci, Sardinci, Avstrije, dokler ni Rim prišel v roke sedanja zemlje Italije, ki pa je papež odstupil za svoto regularne članarne (za Ameriko) v knjigarni "Proletarec", na kar je sedaj oponozljivo.

Kdor bo knjige "Cankarjeve družbe" želel v Ameriki, jih bo dobiti za svoto regularne članarne (za Ameriko) v knjigarni "Proletarec", na kar je sedaj oponozljivo.

Kdor bo knjige "Cankarjeve družbe" želel v Ameriki, jih bo dobiti za svoto regularne članarne (za Ameriko) v knjigarni "Proletarec", na kar je sedaj oponozljivo.

Knjige Cankarjeve družbe

Iz delavskih listov na Slovenskem je razvidno, da je Cankarjeva družba, ki bo izdala za svote naročnike vsako leto skupino štirih knjig, dobila med ljudstvom mnogo boljši odziv, kot so si upali njeni ustanovitelji pričakovali.

Kakor naznanja, bo izdala za prvo leto sledče štiri knjige, ki bodo knaču izložene: Angela Cerkvena socialna povest iz slovenskega življenja, "Daj nam danes naš vsakdanji kruh"; Jaka Londona "Mož z bratzotino" in preljevanje v Ameriko "Proletarec" in "D. P." z dne 14. septembra.

Nace Mihevc.

Ravnokar sem poslal pismo prijetljivu v Ameriko. Kakor običajno sem tudi v tem pismu na koncu zapisal:

"Podzravi mi staro korenino."

S temi besedami sem

Josko Owen: Za Solncem

(Nadaljevanje.)

V samostanu so sedaj nastanjeni vojaki. Zatem sva si ogledala cerkev vseh svetnikov (Ognissanti). Lepa cerkev, originalno sezidana leta 1239, restorirana v 16. stoletju. Ima stare še pred Giotto-ve freske in pa slike od znamenitih florentinskih slikarjev.

Santa Croce je največja francoska cerkev v Florenei. L. 1294 so ji položili temeljni kamn in šlo let zatem je bila gozgova. Arnolfo di Cambio ji je bil arhitekt.

Takrat je bila velika doba za sezidanje in umetnost v Florenei. V tem času so sezidali: Santa Maria del Fiore (Dom); Santa Maria Novella, San Lorenzo, San Spirito, Palazzo Vecchio, Ponte Vecchio in San Michele.

Cerkev ima 28 kapel, postavljene in različnih bogatih Florentincev. Kot v Santa Maria Novella, je tu nakopičenih umotrov, slik, kipov, križev, grobov, altarjev itd.

Kajpada, vse slike so nabožne in po tedanjih navadi reprezentirajo gotove ljudi, posebno tiste, ki so slikarje plačali.

Santa Croce je tudi nekak Pantheon. Tu so pokopani Michelangelo, Machiavelli, Galileo, Alfieri itd.

Veličanstvo gradbene umetnosti.

Potem katedrala Santa Maria del Fiore—Dom—stolnica florentinska. Krasna cerkev, kateri je enaka mogoče samo katedrala v Pisi, zidana iz barvanega marmorja, z velikansko kupolo. Začelo je graditi l. 1296 Arnolf di Cambio, kateremu so dali nalogu sezidati majvečjo, najkrasnejšo in najmogočnejšo stavbo, kar se jih more človeki zamisli in ustvariti Slovensko delo. Po njegovi smrti l. 1301 je nadaljeval z gradnjo Giotto, po smrti Giotta l. 1336 pa Andrea Pisano. Devet let pozneje je ta umrl, in delo je šlo naprej pod vodstvom Francesco Talenti. L. 1417 je bil sestavljen poseben odbor arhitektov in inženirjev, ki je imel nalogu študirati načrte, kako napraviti najlepšo kupolo. Razpisana je bila tekma, v kateri je zmagal veliki umetnik Filippo Brunelleschi. Konstrukcija tega doma je vzelila 14 let. Cerkev je končno bila do grajena l. 1436. Njen obseg površina je 84,000 kv. čevljev. Je 555 čevljev dolga in 340 široka. Višina doma (kupole) je 350 čevljev. Ko je več kot sto let potem Michelangelo gradil cerkev Sv. Petra v Rimu, so mu namignili, da lahko nadkliri to cerkev; odgovoril je, "večjo bom naredil, ali ne lepo".

Njena notranjost je eduvitela, okrašena z največjimi deli, kar jih je premogla Florencia umetnosti.

Ko sem korakal po krasnem marmornatem tlaku in ogledoval velikost in obsežnost notranjosti, so mi prisde na misel scene, ki so se dogodile v tej zgodovinski cerkvi. Tu je bil 26. aprila l. 1478 zaboden med mašo Giuliano Medici po načrtu papeža Siksta IV. Tu je imel svoje govore faničenih menih Savonarola, dokler ni bil obeslen in potem sežgan na trgu pred Palazzo Vecchio.

Cuden pojav, ta Savonarola, Fanatik, ali skropulozno poštena bela vrana med korumpirano duhovstvom—grmi proti umetnosti, proti razkošju in proti plemstvu. Briljančni orator, ki bi se bil, aksi bi hotel delati kakor drugi, dvignil na čast škofo in kardinala, ostane berač. Seziga knjige in slike, ako niso nabožne, in končno umre sam na gromadi l. 1498.

Palazzo Vecchio.

Prvo, kar sem si ogledal, je bila Palazzo Vecchio (stara palača). Sezidal jo je l. 1208 Arnolfo di Cambio. Impozantna stavba, vredna Florence.

Tu je bil dom mestnih očetov, tu je klical zvon meščane na vojsko, obrano, in v revolucijo. Tu je preživel zadnje dneve Savonarola, zapri v mali luknji visoko v stolpu (1498).

Mogočni Medici so kraljevali tu, še posebno Cosimo I. "Pater

joči galeriji" od Donatello (1433) in Luca della Robbia. Preje so se nahajale pri orgliah v sprednjem delu cerkve. L. 1688 so jih odstranili in nadomestili z drugimi. Pač navaden vandalizem.

Oboje, Donatellove kot Robbijske pojede galerije so svetovno znane. Poslovne grupe zadnjega so eduvito lepo izražene. Obrazi pojedih otrok kar žare mladosti in navdušenja.

Luce della Robbia (1396-1482)

je bil izreden zlatar, ali se je posvetil kiparstvu ter je dolgo časa

specializiral v bronu in marmorju.

Toda v tem ni njegov svetovni

slaves. Kar svet danes občenije,

so njegovi reliifi iz terakote

(terracotta), neke vrste steklena

glini na način majolike. Ni bila

sicer to njegova iznajdba—izde-

lovalo se je to že stoljetja pred

njim, ali on je to umetnost izpolnil in jo rabil v veliki formi,

kar je bilo preje nemogoče.

To skrivnost je zapustil svojemu nečaku Andreju in ta pa svojim si-

novom. Z njimi je tudi formula

izginila. Florencia je polna nje-

govih del. Obrazi njegovih ma-

dron, in posebno otrok so neprekos-

ljivi.

Drugi veliki Florentinec je Donatello (1383-1466). Imenujejo ga največjega florentinskega kiparja pred Michelangelom. Silno plodovit mojster distance ni nikdar zavrnil še fako skromnega dela.

Krstilnica sv. Janeza.

Predno končam s katedralo, ne smem pozabiti krstilnice (cerkev sv. Janeza) in pa stolpa (Campanile). Kledo je sezidal to ogromno krstilnico, se ne ve. Trdi se, da je bil tu nekoč rimske tempelj posvečen marsu. Drugi zopet trdijo, da je bila zgrajena med sedmim in osmim stoletjem. Začetkom 12. stoletja so jo popravili. Dante je bil tu krščen l. 1265. Krasna stavba, vsa iz marmorja zunaj in znotraj, z ogromnimi kolonami iz belega in barvanega marmorja. Najlepša pa so njene bronaste vrata.

Krstilnica ima troje vhodov. Dvoje vrat je od Lorenzo Ghiberti, ene pa od Adrea Pisano (1336). L. 1401 so florentinski mestni očetje skupaj z obretnim odborom razpisali veliko tekmo za izdelavo vrat krstilnice. Vsi umetniki Italije so bili povabljeni, da se je udeleže. Leto pozneje je bila izdelana izvozna odbor strokovnjakov pregledoval načrte. Določili so, da sta Ghibertijeva in Brunelleschi-jeva vzoren najboljša, niso pa se mogli zedeniti, kateri teh dveh je boljši drugega. Končno je Brunelleschi sam izstopil iz tekme. Ghiberti je delal na teh vratih od l. 1403 do 1424, torej enaindvajset let. L. 1441 so bili naročilo za druga vrata, ki so glavni vhod. Na njih je delal od leta 1425 do 1452 — sedemindvajset let. Michelangelo jih je imenoval "Nebeška vrata". Pred njimi so vedno grupe ljudi, večno nomi turisti. Tudi jaz sem se precej časa ustavil pred njimi. "Kakšno delo!" moraš nenehovat. Ko gledaš te fine relife, ki zro nate z vrat, si misliš: sedemindvajset let... toda je nesmrtno...

Njena notranjost je eduvitela, okrašena z največjimi deli, kar jih je premogla Florencia umetnosti.

Ko sem korakal po krasnem marmornatem tlaku in ogledoval velikost in obsežnost notranjosti, so mi prisde na misel scene, ki so se dogodile v tej zgodovinski cerkvi. Tu je bil 26. aprila l. 1478 zaboden med mašo Giuliano Medici po načrtu papeža Siksta IV. Tu je imel svoje govore faničenih menih Savonarola, dokler ni bil obeslen in potem sežgan na trgu pred Palazzo Vecchio.

Cuden pojav, ta Savonarola, Fanatik, ali skropulozno poštena bela vrana med korumpirano duhovstvom—grmi proti umetnosti, proti razkošju in proti plemstvu. Briljančni orator, ki bi se bil, aksi bi hotel delati kakor drugi, dvignil na čast škofo in kardinala, ostane berač. Seziga knjige in slike, ako niso nabožne, in končno umre sam na gromadi l. 1498.

Palazzo Vecchio.

Prvo, kar sem si ogledal, je bila Palazzo Vecchio (stara palača). Sezidal jo je l. 1208 Arnolfo di Cambio. Impozantna stavba, vredna Florence.

Tu je bil dom mestnih očetov, tu je klical zvon meščane na vojsko, obrano, in v revolucijo. Tu je preživel zadnje dneve Savonarola, zapri v mali luknji visoko v stolpu (1498).

Mogočni Medici so kraljevali tu, še posebno Cosimo I. "Pater

Spored Banovčevega koncerta v Chicagu

Na koncertu v nedeljo 6. oktobra ob 3. popoldne v dvorani škola Pilsen na 8. Ashland Ave.

blizu 18th St. se bo slovenskemu

drugemu jugoslovanskemu ob-

činstvu nudil bogat koncertni u-

žitek. Pel bo Svetozar Banovec,

lirični tenorist ljubljanske opere.

Kdo je Banovec, in kakšen

je njegov sloves v glasbenem sve-

tu, o tem so ameriški slovenski in

hrvaški listi že mnogo pisali.

Iz njegovih doživljenih nastopov v

Ameriki vemo, da se je povsed

priljubil našemu ljudstvu — po-

vsedne se divijo njegovemu krasne-

mu glasu.

"Potrkan ples" (Pavčič); "Lahko noč" (Pavčič).

Iz tega razvidite, da je pevec

umetnik napravil spored, kakršen

mora zadovoljiti vsakega. In

običaj je, da mora na zahtevo av-

dijence se dodajati, kar se goto-

vo zgodli tudi na nedeljskem kon-

certu v Chicagu.

Vstopnina je \$1 za osebo. Je

nizka, če pomislimo, da je vstop-

nina na koncerte pevecov drugih

narodov, ki se vrše v town town

gleđiščih, od 75¢ za najslabše se-

deže kje visoko na galeriji, pa do

\$2.50 za sedeže spodaj in v prvih

vrsjih balkona.

Koncert g. Banovca v Waukeganu

V nedeljo 22. sept. popoldne smo imeli v Slov. nar. domu v Waukeganu priliko slišati operne pevce.

Še vedno imeli v Slov. nar. domu v

Waukeganu žal mu ne bo.

Program Banovčevih koncertov

tvorijo operne arie in narodne pesmi.

Vsega nekaj—

otoče lepo. Operne arie izvaja

z lahkoto, ki je lastna pravrsnemu

operetu, in narodne pesmi poje,

"kakor jih poje fantje na vasi".

Clovek, ki ga posluša,

češka sentimentalne

ne da bi se silil. Cisto lahkoto se

potopil v spomine "fantovanja,

trkanja na okencu, v rože in ro-

marin". Banovec je moral na

waukeganskem koncertu mnogo

ponavljati. Ploskanje, ki je gr

melje po dvoranu po detpetih pes-

mih, je bilo dokaz, da je avdijen-

co priklenil nase, da jo je objel

z vso svojo dušo kot umetnik in

kot človek.

Zvezd je gospodinjski klub S.

N. D. v spodnjih prostorih ser-

virjal pri pogrenjenih imzh v

večerjo. Tudi tu je prisotnost Ba-

novca napravila najprijetnejše

razpoloženje. Vsekakdo je zelen, da

z njim nekoliko pokramlja.

Oglasheno je bilo, da bo na kon-

certu v Waukeganu pelala tudi

g. Ropasova. To ni storila že

iz pojasnjene vzrokov. Posetil

sem jo na njenem stanovanju v

Waukeganu, kjer mi je izrekla

HANS KIRCHSTEIGER:

Pod spovednim pečatom

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Toda gospod provizor se je naredil v škofovih očeh že sam vreden te župnije. Skoraj po ves dan je sedel pri pisalni mizi in je tam izvrševal dušno pastirstvo. Utegnil se je celo močno razjetiti, če so ga poklicali k bolniku, da bi mu dal zadnje pomazanje. S tem je izgubil celo uro, ki bi jo lahko vse bolje posvetil cerkvi. Storil je pa res velikanske reči. Vsak teden je postal najmanj po tri uvodne članke za škofski dnevnik kot "poštne proste verske stvar" uredništvu. Storil je tako, kakor drugi, da prihrani poštnino, pa tudi zato, da izpozna škof tembolje provizorjevo dušno gorenčnost. Poročal je o vsem, kar se je zgodilo v okolini svoje oblasti, in če je bila vpletena marsikana fina denunciacija njegovih zaupnih sobratov, ga ni pekla vest. Tako so delali vsi, ki so hoteli "priči naprej"; pri škofu, ki je hotel vedeti vse, pač ni šlo drugače.

Ob času velikonočnih izpovedij je povabil celo štiri jezuite na lastne stroške, da so imeli cel teden misjon v Gospojni. To je bilo velikansko, kaj takega ni storil še noben provizor.

Skoraj vsako nedeljo je bilo žrtvovanje in cerkovnik je hodil z mošnjičkom okrog, da se je moglo poslužiti vsak teden prečastitemu ordinariatu dneske za raznovrstne "cerkvene svete".

Katoliški društveni shodi so sledili drug drugemu in na vsakem je nastopil kot navdušen govornik za pravico in svobodo preganjane cerkve, kar so drugega dne točno poročali klerikalni časopisi.

Ze je bil rok za prošnje za izpraznjeno gospojinsko župnijo skoraj potekel in ponižni provizor še ni vposlal svoje prošnje. Bilo bi vendar nevarno, ako bi se bil sili v ospredje. Njegovi mladi tovarisi v konzistorialni pisarni so mu nagnili, seveda pod pečatom tajnosti, točno vsekoga prosilca. Med njimi so bili stari, častitljivi župniki, ki so živelii po desetletju v revični in pomanjkanju po oddaljenih, skritih župnjanih kot zvesti Kristova sluge ter so delali pozdravljano in trpeli, o čemur seveda katoliško časopisje niso poročati nicesar. Saj stari možje v službah ubogega ljudstva niso sotrudniki cerkvene časopisa.

Pri vsaki priložnosti je pravil gospod Avguštin Gros, da je vse premlad in premašo izkušen, da ni vreden župnije. Ta cenena skromnost se mu je lepo podaja; s svojim očetom se je bil pa že davno zmenil za ves lepi načrt.

Topot je posegel mlinar tako globoko v svoj žep, kakor sicer le v žitne vrče kmetov. Pet desetakov je dal marljivemu občinskemu slugu, poleg pa spis, ki ga je moral prepisati, potem pa nabrali nanj podpis po celih občini.

Bila je prošnja škofu, s katero je cela občina prosila na koleni, naj se namesti prečastitega gospoda provizorja Grossa za župnika. Hvalilo se je seveda na vso moč njega, še bolj pa škofa, ki imenuje gotovo le najzvezstevšega in najboljšega sluga cerkve za župnika. Spretno je bila vpletena tudi tožba nad provizorjem, tožba namreč, da ga vse prošnje cele občine niso mogle omehčati, temveč je izjavil, da bi sprejel župnijo le tedaj, ko bi mu ukazal božji namestnik.

Poskrbljeno je bilo tudi za nekoliko primernih napak, da se ne bi mogel poroditi sum, da je provizor sam sestavil pismo.

Občinski sluga je pošteno zasluzil svojih petdeset forintov, ne je zato, ker je tekal neznanško pridno po celih občini od hiše do hiše in v kratkih dneh nabral sto in sto podpisov. Tu je dejal, da se gre za davčni popust, tam zoper, da je prošnja za ljubega starega župnika. Cital ni spisa nihče, podpisal ga je vaskrd. Po preteklu nekaterih ur je bilo dovolj, zahtevati podpis, ko je že toliko drugih podpisalo. Končno je pritisnil še občinski pečat, ki je ležal v pisarni, na prošnjo in je dobil zato še posebej forint.

Samo enega imena ni bilo na pismu: mlinar, jevega namreč.

V strahu je čakal provizor na uspeh tega spisa. "Ako se le ne posreči njegov načrt? Ako mu škof ne naloži, naj prosi za župnijo? Komaj je pričakoval prihod pošte. Vselej je bil že četrte ure prej na pošti; ali pričakovanega službenega pisma ni bilo. Čutil se je že kar nezmožnega, da bi spisal kak uvodni članek.

Res je potekel rok za vložitev prošnje, ne da bi prisilo škofovo vabilo, naj se provizor udeleži tekmovanja.

To je torej plača za njegovo zvesto cerkveno mišljenje? Sedaj naj se gre pa še škof solit, ali naj stori, kar hoče. Oče je zmerjal škofa kakor Turek. Potezač forintov — še enainpetdeset jih je bilo pravzaprav — je bilo izgubljenih, kakor da jih je vrgel v potok. Najznanirnejši fantalini so vendar le poprij! Nairajši bi bil kar sam razrušil svojo politično čitalnico.

Predčasni sin se je najprej umrili. Ako ni bilo srce z župnijo v Gospojni, se mora pač truditi, da doseže drugače svoj cilj. Morda mu je dolčil Bog še boljšo župnijo. Saj je še mlad in lahko še počaka, zato mora ostati pri škofu na toplem. Marsikateri duhovnik si je pokvaril z nepremišljeno jezo zaradi takega zapostavljanja celo bodočnost. On pa je pri jezuitih ne le študiral, ampak se je tudi naučil kaj.

Ponino pismo škofu je imelo kljub čudnemu slogu nepričakovani uspeh. Izrekel je v njem svoje obžalovanje nad nekim spisom, ki ga je menda odpisala gospojinska občina brez njegovega znanja; kratkovidni ljudje, ki jih je zapeljal prejšnji župnik, so se drznili, se vmešavati pri nameščanju župnika v posle, s svetim duhom navdanega višjega pastirja. Tako je prišla sva-

boda svete cerkve v nevarnost, četudi se ljudje niso zavedali greha, ki so ga storili. Končno je Dva dni pozneje je dobil provizor od škofa prosil preponočno odpuščanja za grešnike. nalog s poukažom na kanonično poslušnost, naj prosi za župnijo. Da pa ne bode prošnja nopravljena cerkvenim predpisom, naj napiše za deset dni starejši datum.

Sedaj je bila radoš in veselja v župnišču in v mlinu. V očetovo srce se sicer še ni vrnila ljubezen do škofa, tem večje pa je bilo njegovo spoštovanje modrosti in previdnosti duhovnega gospoda sina.

Toda ne. Modrejši je vendar on, praktični oče, ki je svojčas izročil sina jezuitom v izobrazbo.

XXVI.

Z blagim dihom je odpihnila pomlad ledeno skorjo z malega okna, izza katerega je sedel nekdanji župnik Hercog v samostanski celici. Slišal je že žgolenje ptičkov o svobodi iz samostanskega vrta: sam pa je bil še vedno jetnik. Kakor takrat, ko je prvkrat pogledal skozi to okno, je plaval dim iz tovarniškega dimnika liki črn komet čez jasno nebo; sam pa je ležel nepremično na svojem ležišču. Velikonočni dnevi so mu bili tako malo sveti, kakor božični. Vedel je le še, da se menjata dan in noč; ali kdaj mine teden ali mesec, tega ni mogel več razločevati v svoji o-bupni samoti.

Ako ne bi mislil na lepe gore, ako se ne bi spominjal na preteklost, ki jo je pozlačevalo povračanje misli, bi bil moral verjeti, da je tukaj zaprt vse večnost.

Kako hitro so minevali dnevi svobode v delu in v molitvi! Sedaj pa ne sme več delati in ne more več moliti. Komu naj molji? Bogu, češčar namestnik ga drži v ječi? Svojemu sotrinju, svetemu Janezu od Pomuka? Saj je vedel, da niso umorili tega češkega svetnika zaradi spovednega pečata, temveč iz političnih razlogov.

In vendar je molil. Seveda je bila pred njegovo cerkvijo tudi ta molitev pregrečena. Molil je samo za samomorik, ki je moral umrijeti, ker ni pravočasno prelomil spovednega pečata.

Ponadnji dnevi so bili jetniku prava blaginja. Postavil je mizo k oknu, stopil na njo in po cel ure je gledal v samostanski vrt. Mnogo sicer ni bilo videti tam, toda ubogemu jetniku je napravilo nekoliko glav solate ter poganjajoče knopirjeve kali toliko veselja, kakor potniku v slobodni ves planinski svet. Za tujim je moral biti jablan, kajti veja se je razstrelala svobodno v znak in kmalu je doznal na tej veji vinski list. Ko je prilezla gošenica in pojedla nekoliko listov, bi bil najraje zaplakan. Niti posameznega drevesnega lista ne more rešiti!

Ako je bil tak dan krasen v printeri z grozniimi zimskimi dnevi, so bile noči brez upanja tem žalostnejši. Tedaj so prihajali duhovci na obisk. Na tuji duhovi iz samostanske grobnice, temveč dobri in hudobni ljudje, ki jih je bil nenečeval na duhovniški poti, ki so hodus še njim ali pa so se mu postavljali v okom.

Ni li bil sam tudi duh? Kaj ni bil duhovnik v njem že umoril? Kakor duh iz grobnice se mu je prikazal prejšnji gospojinski župnik, gledajoč ga s sublimi očmi, pa je položil prst na ust, kakor da mu hoče pritiskiti goreč pečat na ustnico. Potem so prišli: Lenka v dolgi, mokri halji, mrtvi Miha iz žage s krvavim nožem, tihotapski mlinar, cerkovnik z žabnikom; potem je prišel duhovski sobrat Avguštin. Odet z veliko ovčjo kožo je kazal zobe kakor volk, njeni pa so bile roke zvezane in se ne moreg braniti. Čutil je celo vroči dih iz ust, ki so mu bile raztrgate najljubšo ovoce. Za njim je vstopil škof in je napolnil celico s svojim telesom tako, da se je ves phien stenil ob mitni zid.

Toda najzrajsnejši je bil vsako noč obisk njegev sestre. Po vseh kotih je iskal, pa ga je gledala strogo in je vpraševala z jasnim glasom: "Kje je moje dete? Kje je Anka, ki sem ti jo zaupala? Ali mi nisi zastavil duhovniške častne besede, da jo boš varoval kakor zenico v očnu? Če potem so polne oči in odprtih ust. Mister James so prišli: Lenka v dolgi, mokri halji, mrtvi Miha iz žage s krvavim nožem, tihotapski mlinar, cerkovnik z žabnikom; potem je prišel duhovski sobrat Avguštin. Odet z veliko ovčjo kožo je kazal zobe kakor volk, njeni pa so bile roke zvezane in se ne moreg braniti. Čutil je celo vroči dih iz ust, ki so mu bile raztrgate najljubšo ovoce. Za njim je vstopil škof in je napolnil celico s svojim telesom tako, da se je ves phien stenil ob mitni zid.

Toda najzrajsnejši je bil vsako noč obisk njegev sestre. Po vseh kotih je iskal, pa ga je gledala strogo in je vpraševala z jasnim glasom: "Kje je moje dete? Kje je Anka, ki sem ti jo zaupala? Ali mi nisi zastavil duhovniške častne besede, da jo boš varoval kakor zenico v očnu? Če potem so polne oči in odprtih ust. Mister James se klanja in predstavlja svojo ženo: "Moja gospa Mary, moja gospa Mary: Amerikanka je: upam, da nas imate sedaj ko smo med vami — radi."

"Radi, radi, radi," pritrjujejo Ribnican. "Zakaj bi vas ne imeli radi, saj se nam smilite, ko imate takoge otroka."

Tisti dan je imel Coei dosti posla. Premeval se je z otroki in kradel kakor sraka. Tako je ukradel občinskemu tajniku očala, ta sicer niso imela stekla pa je vendar trdil tajnik, da ničesar ne vidi brez njih. Županu pa je Coei mimogrede izmaknil izza skorjev čisto novo pipi.

"Križana mati!" je zaropotal župan, "tatovi so se pritepli k nam." Pa so brž napravili zborovanje in jo udrli za tatičem. Sam župan je pobiral pete, za njim, dokler Coei ni obstal, vrgel prvemu pipu v glavo, potem pa pokazal občinskemu tajniku, ki je ravnov padel v mlakužo, dolg jezik.

"Razdaljenje časti," je zavplil župan in vsi so bili istih misli. Brž so se zbrali občiniki in načrivali sejo kar sredi ceste. Sklenili so, da pokličajo občinskega

predstavnika in nepravilno zavplil župan. Ta je pričakoval prihod pošte, ali te duhove, ki so prihajali mučiti njenega prokletega, zvestega hlapca, je sama

preklicala iz groba.

Ta od Boga in ljudi zapuščeni duhovnik je moral postati, celo v jetništvu še kamen zgage za cerkev. Zaradi njega bi se bila malone raztrgal lepa vez med škofom in med redovniškim domom.

(Dalje prihodnjič.)

Mrs. Ella May Wiggins, ki je bila ustrejena od kompanijske države, ko se je peljala s skupino stavkarjev v tovornem avtu na skupino v Gastoniji. Na desni njeni otroci, ki so sedaj brez materje. Oblast jih je postala v siročišču.

Adam Milkovič:

MR. SUHY, LADY SUHY IN OPICA COCI NA OBISKU V RIBNICI

(Konec.)

"Cigava pa je ta zverčina?"

Coci je že hotel skočiti v habico pri ga je lady Mary še pravočasno stisnila k sebi, a v svojo občino.

"Kako ti je ime, cigan?" je vprašal v imenu Ribniškega zakona. Coci se je postavil pred njim na roke, potem na noge in pričel plezati po policejevi sablji.

"O-o-o," je menil policej, "kar od tam povej." Coci pa je bil že pri policejevem usesu in je vanj zasadil zobe. Samo pol ure je jokal policej; potem so pa odgnali razbojnike v ječo. Razburjen je pridirjal na občino mister Jakob.

Coci je z grozno občutljivo žalostno zavil na roke in pogledal opico malo bliže. Coci, jezen kakor še nikoli, je pokazal habnici prav ves jezik, potem pa se vsem drugim, ki so se smejali na ves glas.

III. MISTER JAMES V RIBNICI.

Ribnican so znani daleč po svetu po dovtipnosti in — premetnosti. Čudne stvari so se že tam dogajale. Tako je Varloj Ježe prodajal vroč led in ga že v Ljubljano vozi. In tako se je zgodilo, da so sladkosnedni Ljubljanci dobili od Ribniškega sladoleda neozdravljive opiske.

In težje deželi je bil doma Jakob Snihodolnik. Celih dvajset let je ne više videl, pa mora zato vsakomur posebej povedati kdo je in čigav je — a mu nihče ne veruje. Plašno gleda staro in mlado na čudno troje. Coci je kaže jezik in hoče med nje. Cete so polne oči in odprtih ust.

Mister James se klanja in predstavlja svojo ženo: "Moja gospa Mary, moja gospa Mary: Amerikanka je: upam, da nas imate sedaj ko smo med vami — radi."

Zaman se je branila lady Mary izročila svoje prsi, odvezali so jih, jih oprezzo položili na varen prostor, njo pa odgnali v zapor.

Ribnican so zopet odprli ust in oči: pred njimi so nesli na nosilnicu stupene bombe. Pa je nesreča hotela, da so padle na skočilje najblžjemu v nos.

Spet so se zbrali občiniki in sklenili, da se to nevarno stvar uničijo na samotnem griču. Pa so jo nesli vse v grobno zborovanje in zborovanje takoj vrne, so jih izpustili. Coci je spotoma še ukradel z županove mize kas kle-

policeja. Že čez eno ura je policej res pridirjal in se postavil pred Coci.

"Kako ti je ime, cigan?" je vprašal v imenu Ribniškega zakona. Coci se je postavil pred njim na roke, potem na noge in pričel plezati po policejevi sablji.

"O-o-o," je menil policej, "kar od tam povej." Coci pa je bil že pri policejevem usesu in je vanj zasadil zobe. Samo pol ure je jokal policej; potem so pa odgnali razbojnike v ječo. Razburjen je pridirjal na občino mister Jakob.

Gospa Mica je tisti čas na ves glas izhela za svojimi prsi. Tudi James je potr želil: le Coci je načel zavabil, vendar pa je zgrabil miš. Ker so bili ravno na postaji, ni hotel dati razvednežem na znanje kaj ima v žepu in je pustil, da mu je solza razčarjanja kanila na zemljo, ki je bila rodila. Pa so miši zavale same in druga za drugo začele bežati. Coci je planil za njim in pričel vse podavil.

"He-he-he-he," so se na ves glas zarežali Ribnican. Coci pa je zavil na pravem mestu zadavil v počivališču. In takrat so prestrani odskočili. V svoje presenečenje so res našli nad njenim želodcem prizvano čudežno stvar.

</

REPORTS AND COMMENTS

Newspapers from Detroit

minutes until corrections were made. It's a shame that certain individual who were paid to do the work, censored them instead.

Andrew Grum, Jr.

Stopping "Uncle Sham"

They are curious people, our American neighbors. Good neighbors, great traders, resourceful — but strange. Illustrative of this is what they have just done about a book called Uncle Sham. A few years ago, as everybody remembers, an American woman, Catherine Mayo, wrote a book named Mother India. It was, in the main, a fierce attack upon Indians, upon their morality, or lack of it; and the good people of the United States, who bought the book by thousands, raised their eyes in holy horror. Not a sewing circle between Maine and the Golden Gate but didn't discuss and debate it. It was a best seller.

Well, a few months ago an Indian, one Lal Gauba, wrote Uncle Sham. Gauba, in this book, aimed to do for the United States what Miss Mayo did for India. He took criminal and divorce statistics, Chicago gunmen stories, stories from the True Story magazine, extracts from Ben Lindsey's book on Companionship Marriage and some spicy items from New York's tabloids, put them in his book and said "Behold America! Meet Uncle Sham!"

The book, of course, was worthless. As a picture of social and moral conditions in the United States, it was no more reliable than the front pages of one of Mr. Bernarr Macfadden's tabloids. — It was, in fact, a grotesque and stupid misrepresentation.

But what did our neighbors do about it? The first thing they have done about it is to order their customs officials to seize, condemn and confiscate every copy of it that falls into their hands. The country that produced and made more fuss over "Mother India" than did any other country thus meets an attempted exposure of its own idiosyncrasies, as viewed from an Oriental point of view.

Imagine the shout of derision that will arise from every appreciative throat in India, and from every section of the Indian press! And could there be a better illustration of the stupidity and futility of a certain kind of censorship?

Ottawa, Canada, Journal.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, CIRCULATION, ETC. REQUIRED
BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912.

of Proletarec, published weekly at 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill., Oct. 1st, 1929.

State of Illinois, County of Cook, ss.

Before me, a notary public, in and for the state and country aforesaid, personally appeared Chas. Pogorelec, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletarec and that the following is to the best of his knowledge and belief a true statement of the ownership, management, of the aforesaid publication for the date shown in the above caption required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor and business managers are: Publisher, Jugoslav Workmen's Publishing Company, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; editor Frank Zaitz, 2642 S. Ridgeway Ave.; managing editor, Frank Zaitz, 2642 S. Ridgeway Ave.; business manager, Chas. Pogorelec, 2218 So. Ridgeway Ave.

2. That the owners are: (give names and addresses of individual owners, or, if a corporation, give its name and the names and addresses of stockholders owning or holding 1 per cent or more of the total amount of stock.) Slovenske Section, Jugoslav Federation, S. P. Trustees: John Olip, 2426 S. Clifton Park Ave.; Frank Aleah, 2124 S. Crawford Ave.; Vinko Loznikar, 5326 W. 26th Pl. (Cicer); Philip Godina, 3211 S. Crawford Ave.; Fred A. Vider, 2713 S. Avers Ave.; John Turk, 4517 N. Lowell Ave.; Donald J. Lotrich, 1937 S. Trumbull Ave., all in Chicago, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: (If there are none, so state.) None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation to the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association, or corporation has any interest, direct or indirect, in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

CHAS. POGORELEC, Business Manager.

Sworn to and subscribed before me this 26th day of September 1929

ANTON BINA, Notary Public.

(My commission expires December 20, 1930.)

Pesni poezije, igre.
Angleške knjige socijalne in znanstvene vsebine.

ROMANI, POVESTI, ČRTICE IN OPISI.

Albrecht Ivan. Srce, novel, vez.	.50
Album slovenskih književnikov (uredil dr. Janko Slobiner), vsebuje opise in slike slov. književnikov, od Trubarja dalje. Fina vezba.	.50
Andrejov Leonid: Plat zvona, ne le, vez.	.45
Povest o sedmih občenih, povrtečena L. N. Tolstemu, vez.	.50
Arcibald H.: Sanin vez.	1.50
Anev Vladimir in Teffi: Humoristi, groteske in satire, brošura.	.60
Barbun M.: Ogenj, dnevnik dejanja, povest iz svetovne vojne, vez.	1.25
Bez je teme: (ruski pisatelj) broš. \$1, vezana.	1.25
Bobinjev P.: Svetobor, povest iz konca enajstega stoletja, broš.	.50
Bulwer L. E.: Poslednji dnevi Pompejev, I. in II. del, broš.	1.50
Broughs Edgar R.: Tarzan, sin opice, vez.	1.00
Tarzan in svet, vezana.	1.00
Tarzanove živali, vezana.	1.00
Tarzanov sin, vezana.	1.00
Tarzanova mladost v džungli, vezana (vseh pet knjig \$4.50)	1.00
Calco L.: Cerkvene miši: povest iz sedanjosti, broš.	.75
Cankar Ivan: Podobe iz sunja, vezana.	.75
Moje življenje, vez.	.85
Cankar Ivan: Zbrani spisi: I. zv., vsebina: Erotika, izdaja 1902; Erotik, izdaja 1899; Pešni 1892-1898; Vinjeti, vezana.	2.00
II. zvezek: Črtice in povetari, Kritiči i in polemični spisi, vezana.	\$2.00
III. zvezek: Jakob Ruda, Potovanje Nikolaja Nikića, Za narodov blagor. Črtice ter Kritični in polemični spisi, vezana.	2.00
IV. zvezek: Knjiga za luhkino-milene ljudi in Tuji, vez.	2.00
V. zvezek: Kralj na Betajnovi, Na klanec in Črtice, vezana.	2.00
VI. zvezek: Ob zori, Življenje in smrt Petra Novijana in Hija Marije pomočnice, vezana.	2.00
VII. zvezek: Mimo Življenja, Črtice in novele ter Kritični spisi, vezana.	2.00
VIII. zvezek skupaj.	13.00
Cankar Izidor: Obisk pri slovenskih plastiljih in umetnikih, vez.	1.25
S poti potopisne črtice, broš.	.75
Cankarjev zbornik, vez.	1.00
Cehov Anton P.: Sozdaje in druge novele, broš.	.50
Chesterton G. K.: Častek, fantastični roman, broš.	.50
Chocholoušek P.: Jug, jugoslovenski roman, 616 strani, broš. 75c. vez.	1.00
Cigler Janez: Deteljili ali življenje treh kranjskih bratov francoskih vojakov, broš.	.45
Coloma Louis: Boy, roman, vez.	.40
Coloma-Pojanec: Kraljevi mučenici, zgodovinski roman, broširana.	.75
Concord Ed. De: Dekle Eliza, roman, broš.	.50
Dickens Charles: Božična pesem v prozi, broš.	.40
Dolenc Hrko dr.: Zbrani spisi, broširana.	.50
Dostoevski F. M.: Besi, roman v dveh delih, 758 strani, vezana.	2.50
Idrijot, I., II., III. in IV. del, vsak 90c, vsi skupaj.	3.50
Zapiski iz mrtvega doma, I. in II. del, vez.	2.25
Zločin in kazen, roman v dveh delih, vez.	2.00
Bele noči—Mali junak, povesti, broš.	.50
Iraček, iz spominov mladenčča, roman, broš.	.75
Dumas Aleksander: Vitez iz redče hiše roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broš. 75c. vez.	1.00
Elizabeth, hči sibirskoga jetnika.	.25
Erjavec Fran: Povesti, vez.	.50
Faigel Damir: Bacili in bacilke, humoriske, broširana.	.45
Domadeči živali, vez.	.45
Po strani klobuk, humoriske, broš.	.75
Poi litra vipavca, vez.	.50
Tik za fronto, broš.	.50
Federer Henrik: Patria, povest iz irske junake, broš.	.35
Federer-Pojanec: Sisto in Sesto, povest iz Abrucev, broš.	.35
Finžiger F. S.: Iz modernega sveta, roman, vez.	1.50
Finžiger F. S.: Zbrani spisi, vsebinski IV. zv., Dakis Andka in Šredala sta se, vez.	1.00
V. zvezek: Boji, Kronika gosp. Urbana in Golobova njiva, vez.	1.25
VI. zvezek: Sema, Kakor Felekan, Botetezar. Naš vankdanji kruh in Tri črne žene, vez. \$1.50, vse tri knjige skupaj.	3.50
Flemberg G.: Tri povesti, broš.	.65
France Anatole: Kulinja pri kraljici gojji, boljet, broš. žljeti, vezana.	1.00
Frangovič otok, vez.	1.00

Nušič Branislav: Občinsko dete, roman dojenčka, broš.

Ob 50-letnici dr. Janeza Ev. Kreka, broš.

Gorkij Maksim: Dovsi januar, crtica iz ruske revolucije 1905, broš.

Povesti, 210 strani, broš.

Green A. K.: Za milijoni, roman, broš.

Hamsun Knut: Glad, roman, broširana.

Holger J.: Pusti in zanke, kriminalni roman iz polpretekde dobro.

Jakov Š. Pasti v zanke, kriminalni roman iz polpretekde dobro.

Mihajlo Miljanor brez donarja, vez.

Oppehnen C. P.: Miljonar brez donarja, vez.

Čavrijev ženitve—Trije ženini (F. S. Tauchar), dve žaloigrigi, snodenjanke, broš.

Orel L. Š.: Pasti v zanke, kriminalni roman iz polpretekde dobro.

Pahor Jože: Medvladje, socialen roman, broš.

Pugelj Milan: Crni Panter, povesti in crticke, broš.

Razine povesti, broširana.

NAVAL NEGOTIATIONS

We confess that we cannot look at our own children and think of their future without having arise in our hearts new and fervent hope for the success of the naval negotiations which MacDonald and Hoover are carrying on. And yet when we think of the triumph of the Graf Zeppelin, when we read of the daily victories of airplanes over problems of aerial navigation and the steady march of chemical industry in inventing means of destruction we are tempted to feel that a naval conference now is like a conference of Knights on the strength of armor and the size of swords after gunpowder was invented. Certainly these naval conferences do not touch the most dangerous forms of modern war, forms of warfare that can be quickly improv'd by any nation possessed of airplanes and a chemical industry. Mr. Garvan told the American Chemical Society that the sheer horror of what their profession could do in war ought to keep peace. Maybe it will help but fear alone never has prevented war. Airplanes and chemicals are today more dangerous than ships. Nevertheless navies aren't out of date. Big navies are an enormous and wasteful expense. Naval rivalries tend to promote the jealousies that lead to war. Mr. MacDonald is profoundly right that disarmament does not follow only on successful peace negotiations; disarmament makes successful peace negotiations more possible than they are under military system." From this point of view every measure of disarmament means something even though standing alone in a world of airplanes and poison gas; the most drastic naval disarmament cannot itself guarantee peace.

NO SOCIALIST PARTY IN GASTONIA

Gaston has been for weeks in the grip of industrial warfare—on the one side the textile workers holding out for living wages and reasonable hours, on the other side the greed of corporations that will not yield one iota of their prerogatives. Mob passion and mob violence has run wild as it always does where the workers have no political movement of their own.

The authorities, elected and sworn to uphold the laws and the constitution of the land, have utterly failed to protect the people in their constitutional rights to speak freely, to assemble, to organize, and protect the sanctity of their homes.

The corporations may import thugs and gunmen who work hand-in-hand with the authorities. But the strikers may not have organizers come from elsewhere to help them in their righteous struggle. These are kidnaped, beaten, driven out.

The headquarters of the strikers may be wrecked. Their union store may be destroyed. Yet no one is brought to account for these outrages. In a land of plenty this should not be.

It is the caveman struggle all over again that we see everywhere, when the workers neglect to organize their unions, their political party, work out their political program, elect their own officials and pass their own laws. It seems as if only through suffering will they learn.

The greed of the capitalist corporation and the stupidity of their political henchmen will not permit an intelligent settlement of the difficulties until labor shows that it has the power to maintain its rights.

Our forefathers fought for our constitutional rights for the very purpose of securing to us life, liberty and the pursuit of happiness without resorting to violence.

Every citizen who believes in progress by peaceful means should aid in building for labor a strong political party.

Every worker who has the welfare of his loved ones at heart will belong to and vote for the Socialist party.

Let Gastonia be a warning to us.

OUR FINAL AIM

Our aim is: The free democracy with equal economic and political rights; the free society with co-operative labor. The welfare of all is for us the one end of the state and society.

We seek justice and fight injustice.

We seek the prosperity of all and struggle against misery.

We seek education of all and fight ignorance and barbarism.

We seek peace and order and combat the murder of people, the class war and social anarchy.

We seek the Socialist people's state and attack the despotic class state.—From Socialist Manifesto.

Socialism came into the world as an organized protest against Capitalism and with the view of recovering what has been taken from the defrauded workers by nationalizing the capital of all countries.

EXTREMES DO MEET

By Adam Coalidger

In the good old days when the Catholic Church had it all its own way, there used to be, besides the 52 annual Sundays, about a hundred holy days, feast days, and saint days with a few holy weeks thrown in for good measure. Of course, there were also a number of fast days on which the faithful were prohibited from eating meat. But as the working people of that day only got meat when disease, lighting, or some other act of God struck a horse belonging to their liege lord, the fast days only interfered with the culinary pleasures of the better classes, who, then as now, were reducing anyhow.

However, the Reformation came along with its gospel of pray, work, and save, and abolished nearly all those blessed holy days and feast days and left the poor devils with nothing but Sunday for rest and re-creation. Then to rub it in, the Puritan Parsons took the Sun out of Sunday by degrading it to a day of long prayers, dreary hymns, supplications, and Sunday supplements. So that by now, about the only way a normal human being can enjoy Sunday is by letting on it's Saturday afternoon. At any rate, judging by the amount of gas sold on Saturdays, most folks leave home before Sunday and only get back when it's over. Sure, we still remember the Sabbath day, and we do our durndest to run away from it.

However, and in spite of the mounfulness of American Sunday, it is still preferable to the best work days I know of. So if there is no way, as it seems, of reforming the Sabbath in the general direction of liberty, hilarity, and the pursuit of happiness, the next best thing is to have more Sundays and right here is where the Bolshevik steps in.

Comrade and Professor Mendelov of Leningrad has submitted a newly devised calendar to the Academy of Science of Russia, which contains a welcome augmentation of Sundays.

The calendar divides the year into twelve months of thirty days each, with each month divided into five weeks of six days. The year itself has 360 days, a number divisible evenly by 2, 3, 4, 5, and their multiples. The number of days in a month, namely 30, is divisible evenly by 2, 3, 5, and their multiples.

In the month of five weeks, each date of any month falls on the same month. Each month has 25 working days and 5 rest days giving workers more time for recreation. The missing five days in an ordinary year and the six days of leap year will be holidays.

I'm not so much interested in the easy way in which Comrade Mendelov's year can be divided as I am in the proportion between work days, Sundays, and pay days, for that Bolshevik calendar, besides giving the toilers six additional Sundays in the year, also presents them with six additional pay days to say nothing about the five missing days in an ordinary year and the six days of leap year which will be holidays.

Say what you will about the Bolshevik brethren, but only a professor in the employ of a government dedicated to the dictatorship of the proletarian could have done out a calendar calling for more pay days and play days.

I also may say here that if our American communists would talk less about proleut and more about more Sundays and pay days, they would have a heap less trouble in converting the American proletariat to their views.

But howsoever that may be, with the Bolshevik brethren coming out for more Sundays and pay days and the A. F. of L. advocating the six-day day and the five-day week, and my Catholic friends still longing for the many blessed holy days that used to be, Comrade Stalin and Brother Woll may preach from the same pulpit yet. For extremes do meet.

CHEER UP, OLD WORLD

Dr. Eugene Steinach of Vienna, Austria, who became famous through putting new pep in old rounders has scored another scientific victory by doping out a cure for stupidity. If you are a dumbbell, according to the doc, it isn't because you haven't got any brain, but because your brain don't get enough of the right kind of juice.

This juice, called centronervin, the doctor has succeeded in separating from whatever substance it was hiding in and then tried it out on—who do you think he tried it out on?—well, he tried it out on frogs, tree frogs, that's what he did.

Frogs, as you all know, are shaped a great deal like human beings;

hands and feet, each with five fingers; all mouth, and no brain, etc. So what did this smart doctor do but catch himself a bevy of tree frogs and gave them the scientific once-over. Doing this he learned that one tree frog was as dumb as or smart as the next one, inasmuch as each one of them caught the identical number of flies in a given time. P. S. There are no flies on tree frogs. The flies are in 'em. Having established the intellectual democracy, equality, and swallowability of tree frogs, the doctor separated his flock in two camps of the same size and number. Then he shot some of his brain juice into the members of one flock while he left the other flock exactly as the good Lord had made them. Then he turned a swarm of hamburger joint flies loose on the contestants and sat down to see what would happen.

Well, folks, believe it or not, the tree frogs belonging to the centronervin crew caught 150 flies in 10 minutes while the untreated crew caught only 75 in the same time.

But please don't get it into your noodle that Doc Steinach went to all that trouble and expense just to raise the intellectual status of tree frogs. What he is aiming to do is to start a centronervin plant and cure dumbbells by the wholesale.

It's a grand idea. There ought to be a wonderful market for that dope. From what I've seen in this world, a couple of centronervin filling stations at every corner wouldn't be a bit too many. I'm going to buy some of that stuff myself and hand it to my brother farmer and labor unionists who go up and down the country saying, "Well, the Union never did me any good."

WOMEN IN PARLIAMENT

According to Ellen Wilkinson, member of the British parliament, writing in *The London New Leader*, the women members are doing splendid work.

The calendar divides the year into twelve months of thirty days each, with each month divided into five weeks of six days. The year itself has 360 days, a number divisible evenly by 2, 3, 4, 5, and their multiples.

In the month of five weeks, each date of any month falls on the same month. Each month has 25 working days and 5 rest days giving workers more time for recreation. The missing five days in an ordinary year and the six days of leap year will be holidays.

I'm not so much interested in the easy way in which Comrade Mendelov's year can be divided as I am in the proportion between work days, Sundays, and pay days, for that Bolshevik calendar, besides giving the toilers six additional Sundays in the year, also presents them with six additional pay days to say nothing about the five missing days in an ordinary year and the six days of leap year which will be holidays.

Say what you will about the Bolshevik brethren, but only a professor in the employ of a government dedicated to the dictatorship of the proletarian could have done out a calendar calling for more pay days and play days.

I also may say here that if our American communists would talk less about proleut and more about more Sundays and pay days, they would have a heap less trouble in converting the American proletariat to their views.

But howsoever that may be, with the Bolshevik brethren coming out for more Sundays and pay days and the A. F. of L. advocating the six-day day and the five-day week, and my Catholic friends still longing for the many blessed holy days that used to be, Comrade Stalin and Brother Woll may preach from the same pulpit yet. For extremes do meet.

CHEER UP, OLD WORLD

Dr. Eugene Steinach of Vienna, Austria, who became famous through putting new pep in old rounders has scored another scientific victory by doping out a cure for stupidity. If you are a dumbbell, according to the doc, it isn't because you haven't got any brain, but because your brain don't get enough of the right kind of juice.

This juice, called centronervin, the doctor has succeeded in separating from whatever substance it was hiding in and then tried it out on—who do you think he tried it out on?—well, he tried it out on frogs, tree frogs, that's what he did.

Frogs, as you all know, are shaped a great deal like human beings;

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

If all the money expended for investigations of political intricacies were placed into one place we venture to say that it would total no small sum. It seems that public office today, under either of the contending political parties, is nothing more than abusing the privileges of public oath, for personal or group games. In many instances it's for unjust financial renumeration. These unscrupulous aspirants for political power, however, will only hasten their own ruin that much sooner, with the uncovering of these felonies. Chicago has uncovered another of their new rackets. The latest being money spent to break a strike of street pavers. It's nothing else but racketeering, graft, and misappropriation. Millions and millions of dollars are involved. But the voting public has not been able to cope with these situations. We hope the dawn of a real Labor Party will appear soon, because that will be the only salvation for the taxpayers.

Further disclosures in the scandal of Shearer links several big Navy commissioned men in the scandal. Why man in the U. S. Navy should use their influence for a large navy is clearly seen. What connections they have with the builders we don't know, but it is evident that such men entrusted to lead an important branch of the country's service, should reserve themselves, and not link with discredited propagandists. Such intentions cannot be honest. One more significant angle of the entire case is that the subordinates operating the corporations involved have been pointed out as responsible for the outrage. Big men whom the public feels should be responsible know nothing of it. They "pass the buck" to their subordinates. When the big contracts were pouring in these same Big men took all the credit.

What do you think of a dry man attending a party where drinks are served openly? And if you would ask him if he saw any liquor, and he should reply in the negative, would you think that he lost his sense of sight or taste? Which? And if that man happened to be a Congressman, would that complicate things any more? We think so. Here's the rest of the story. A prominent Wall Street gentleman (the greatest financial institution in the world) rendered a party in Washington to acquaint the new and re-elected Senators. All you had to do was reach for the liquor. And no doubt they did. What interests us most, however, is what was discussed at the dinner? Not what kind of liquor was consumed.

Daylight Saving in Chicago was ended and the clocks returned to their normal time last Sunday. Fall and cool winter evenings are approaching. You will spend your evenings beside a warm radiator or fireplace, reading and conversing. Proletaire has a lot of good English books you can get to help you. Spend your idle moments in a way that will be beneficial to you.

Amid sorrowed overcast skies Mary Zele was buried last Thursday afternoon. It was a nice quiet funeral. Frank Zaitz and yours truly each made short addresses. Because of her friendliness and willing disposition Mary Zele was well liked and will be greatly missed by us all.

Members of the S. N. P. J. Bowline League in Chicago have made a lot of use of Proletaire's equipment last winter so they didn't forget our helping fund by contributing \$10.00 from the general prize fund. Thank you boys.

Last Sunday at Waukegan, lodges and clubs in the Wisconsin and Northern Illinois territory Educational Division of the Jugoslav Socialist Federation convened. Many important subjects were up for discussion. However the conference lacked the pep and enthusiasm of some of the previous meetings. "Two worlds" was reproduced on the stage, by the Waukegan players. The attendance was fair, but could have been a whole lot better.

Daylight Saving in Chicago was ended and the clocks returned to their normal time last Sunday. Fall and cool winter evenings are approaching. You will spend your evenings beside a warm radiator or fireplace, reading and conversing. Proletaire has a lot of good English books you can get to help you. Spend your idle moments in a way that will be beneficial to you.

THE LITTLE "LIAR"

A little girl, much given to practicing poetic license—out-and-put-lying prose—called it—"summoned her mother one day. "O, mother," she cried, "come quickly and look! There's a big lion out on our front lawn." After much persuading the highly sceptical mother consented to come and look. Of course, no lion was there; just an unusually large cat of the common house breed. "No, Marjorie, you have told another lie," expostulated her mother. And at the end of her wits—in more sense than one outwitted—she added, "I can't forgive you this time, you naughty child. You'll have to go up to your room and ask God to forgive you, if He can." Which Marjorie did. In a few minutes she came down again, her face all wreathed in happy smile. In reply to her mother's anxious question whether God had forgiven her, the little girl cheerfully replied, "O yes, Muddle. He said 'Child, don't bother me about a little mistake like that. Why I myself thought it was a lion when I first looked down at it!'"—Unity.

So one might pile up instance after instance to show that there is no "non-partisan" policy followed by the unions. Active leaders are frankly partisan and they seek reward from their parties. The members of the unions suffer while on the transit lines of New York city a company union is aided.

A few more years of this drift and the demoralization of trade unionism will be complete. Honor, integrity, principle and prestige can only be recovered by trade union members supporting a party of their own.

SOME "NON-PARTISAN POLITICS

By James O'Neal

One of the hopeful signs in the American labor movement is that in quite a number of cities there is some thinking about present attitudes and policies. A movement can grow when it is thinking. I cannot advance when it does not think.

There is little doubt that the triumph of the British Labor party has awakened the thinking attitude and it forces a reconsideration of the non-partisan politics of the leaders of American trade unionism. Some recent incidents that have come to my attention are worth noting.

Recently George L. Berry, president of the Pressmen's union, met the mayor of New York city at the city hall. With a few other union officials they presented Mayor Walker with a certificate of honorary membership in the Pressmen's union for his "long record in support of organized labor".

Now Mayor Walker's alleged record is one that is written in his administration. For many years there has been a company union on the Interborough Rapid Transit lines. Twice since Walker has been in office the workers have gone on strike to break the company union. The mayor's police department in both instances co-operated to break these strikes.

One week before Walker's admission into the union the mayor made a financial settlement with the transit corporation. He permitted the corporation to charge for the expenses of breaking the strikes and for the maintenance of the company union.

At this same time, also, the organized carpenters have been protesting that despite a law providing that the prevailing rate of wages shall be paid for city work, scab wages have for years been paid under the Walker administration. So the transit workers are slaves of a company union and scab wages are paid to thousands of workers in violation of law and with the consent of the mayor who is made an honorary member of the Pressmen's union!

Why do we have such amazing incidents in the trade union movement? Because there is really no such things as "non-partisan politics". In this instance the union officials are democrats and are even workers in the Democratic party. Berry himself has tried to get the Democratic nomination for vice president.

This situation prevails in hundreds of cities throughout the country. In Philadelphia the union leaders are Republicans and active Republican workers. In the case of Berry and his associates they are so partisan that they publicly honor a mayor who has a notorious anti-labor record. Organized labor is thus hampered in the market.

Alfred Baker Lewis of Boston also relates that the president of the Central Labor Union of Worcester is a critic of labor party organization on the ground that the American Federation of Labor is "non-partisan" and yet this critic was the Democratic candidate for congress last year. The president of the Massachusetts A. F. of L. is also a critic but he is also a member of the Democratic city committee of Cambridge and has helped to elect Mayor Quinn, a Democrat. This mayor sent some of his police to help break the strike of the textile workers in New Bedford last year!

So one might pile up instance after instance to show that there is no "non-partisan" policy followed by the unions. Active leaders are frankly partisan and they seek reward from their parties. The members of the unions suffer while on the transit lines of New York city a company union is aided.

A few more years of this drift and the demoralization of trade unionism will be complete. Honor, integrity, principle and prestige can only be recovered by trade union members supporting a party of their own.

A UNITED STATES OF EUROPE

The United States of Europe is an idea that has much to commend to it. Despite the boost given to it at Geneva it is not likely to come true in a hurry. Too many nationalistic feelings and fears and hates are in the way. Shall the new arrangement in Europe be merely an economic tariff union, as Stresemann wants, or political, as some of the smaller states have suggested? How will Russia fit in? And the British Empire? It will take a good while to answer these questions, but the effort is worth it. A prohibitive American tariff may hasten a European alliance against us even if the diplomats politely insist they have nothing of the sort in mind.